

„Az már nem kétséges, hogy Magyarországon ma mély morális válság van, és ennek mindenképpen szólásra kell készítenie az egyházakat, a felelősen élő, gondolkodó keresztény embereket. Bizonyos dolgokról nem lehet, nem szabad hallgatni a semlegesség, pártatlanság álcájába bújva, maga a helyzet tarthatatlansága kötelez minket szólásra.”

► „...közöttetek ne így legyen” – 3. oldal

„Mindig érdeklődéssel figyeltem a németeknek a múlt feldolgozására vagy ahogy ők mondják, legyőzésére (Vergangenheitsbewältigung) irányuló törekvéseit. Módszerességük sok tekintetben imponáló, eredményességük ugyanakkor sok esetben megkérdőjelezhető.”

► Filmélmény? – 5. oldal

„Azt kellett volna mondanom, az ember mindent megtehet, ha és amíg Isten is úgy akarja.”

► Egy kupében dr. Weltler Jánossal – 8. oldal

Protestáns templom Tapolcán ► 4. oldal
Aki az aradi tizenháromat „megszóltatta” ► 5. oldal
Öttemplomos fesztivál Győrött ► 5. oldal
Ifjúsági melléklet ► 6-7. oldal
In memoriam Bolla Árpád ► 10. oldal
1956 és a magyar agrártársadalom ► 11. oldal

HIRDETÉS

Negyedik hívás az országos evangélicizációra

Az evangélicizáció szolgál majd a váci feyház bibliaköre, melynek tagjai olyan elitelt fogvartartottak, akik büntetésük ideje alatt megtértek. Épülünk az ő bizonyoságtételükből, akik rácsok mögött, de lélekben már szabadon élnek!

Találkozunk a Budapest-Deák téri evangélikus templomban!

Igeszolgálatok, bibliaköri beszélgetések, bizonyoságtétel, közös éneklés segítenek majd, hogy meglassuk: mások is hasonló kérdésekkel küzdenek, s hogy együtt kapjuk rájuk Isten választát. Mindenkit szeretettel várunk és buzdítunk: hívja érdeklődő ismerőseit is!

A Magyarországi Evangélikus Egyház Evangélicizációs és Missziói Bizottsága

„Nem maradok el tőled, nem hagylak el.” (Józs 1,5)

Az országos evangélicizáció programja

2006. október 7., szombat, 10-től 16 óráig
Budapest-Deák téri evangélikus templom

9.45: Éneklés

10.00: Megnyitás – Szeverényi János

Köszöntés – Pröhle Gergely

10.15: Evangélicizáció, 1. rész: „Nem maradok el tőled, nem hagylak el” – Endreffy Géza

Evangélicizáció, 2. rész: „Légy erős és bátor!” – Széll Bulcsú

11.15: Csoportos beszéd- és imaközösségek

12.30: Ebédszünet (az országos egyház szerény vendéglátást biztosít)

14.00: A Váci Fejház és Börtön bibliakörének szolgálata

15.00: Evangélicizáció, 3. rész (úrvacsorával): „Veled van Istened, az Úr, mindenütt, amerre csak jársz” – Csuka Tamásné

15.45: Zárzó és áldás – Ittész János

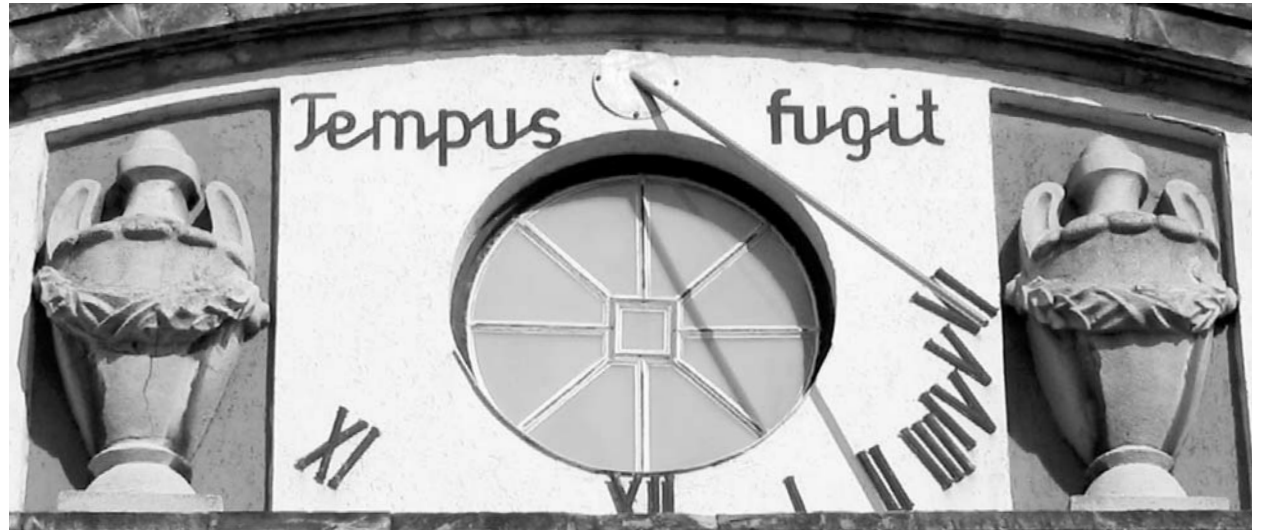
Parókiafelújítás „menetrend szerint”

► Szomorú hírt tett közzé egyházi sajtónk az elmúlt év végén: egy cserépkályhából kipattanó szikra lángra lobbantotta a Sopron mellett fekvő Ágfalva evangélikus parókiájának egyik szobáját. A tüzet az éppen akkor hazaérkező lelkész házaspárnak sikerült rövid időn belül megfékeznie, ám így is jelentős anyagi kár keletkezett. Most azonban már az ágfalvi gyülekezetben zajlott örömteli eseményekről számolhatunk be.

A tűz után – főként a gyülekezeteken keresztül – több ezer adományozó sietett a lelkész házaspár és az ágfalviak segítségére. Több mint egymillió forintot adtak össze az önzetlen adakozók; ebből, illet-

Az elmúlt vasárnap, szeptember 24-én délelőtt, a templom felszentelésének 221. évfordulójára hirdettek hálaadó istentiszteletet az ágfalvi evangélikusok. Az istentisztelet igehirdetői szolgálatát Ittész János püspök végezte. Ef 2,17–22 alapján megemléltette, hogy a gyülekezet Jézus élő egyháza. A parókiatűz utáni segítségnyújtás is bebizonyította, hogy egy népe vagyunk Jézusnak. A bajban jobban igényeljük, hogy megfogjuk egymás kezét, de Jézusban a derűs napokon is együtt lehetünk – mutatott rá.

Sághy Balázs lelkész az istentisztelet utáni ünnepi közgyűlésen köszönetét fejezte ki – családja és a gyülekezet nevében is – az önzetlen támogatóknak. Az ünnepségen részt vett a német testvér-gyülekezet részéről Ulrich Gratz oberriexingeni lelkész és a kíséretében érkező

2006. október 1. – az önkormányzati választások napja

► Napórabarátok találkozájáról beszámoló a 11. oldalon

Püspöki konferencia egyházunk székházában

Immár természetessé vált, hogy a három legnagyobb keresztény történelmi egyház püspöki rendszeresen találkoznak testvéri megbeszélés, aktuális egyeztetés céljából. Ez év szeptember 20-án a Magyarországi Evangélikus Egyház székházában találkoztak a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia Állandó Tanácsát alkotó érsekek és püspökök dr. Erdő Péter bíboros, prímás, érsek vezetésével, a Magyarországi Református Egyház négy püspöke dr. Bölskei Gusztáv püspök vezetésével, valamint a Magyarországi Evangélikus Egyház három püspöke Ittész János elnök-püspök vezetésével.

Az egyházak vezetői a találkozót a békeért való közös imádsággal kezdték, bekapcsolódva a béke-világimánnap programjába. A püspökök elemezték a hazánkban kialakult társadalmi, politikai, morális helyzetet. Emlékeztettek arra, hogy az MRE Elnökségének, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának, valamint az MKPK Állandó Tanácsának legutóbbi nyilatkozatai lényegük szerint összecsengenek, és egy irányba mutatnak, az igazságot keresve és a megbékélést hirdelve.

Erdő Péter bíboros, prímás, érsek az ülés közben érkezett hír nyomán tájékoztatta a testvéregyházak képviselőit, hogy XVI. Benedek pápa az aznapi általános kihallgatáson megemlékezett a Magyarországon kialakult helyzetről. A szentatya arról biztosította a magyar népet, hogy imádkozik a helyzet békés megoldásáért, ebben Boldog Salkaházi Sára közbenjárását kérte.

Az egyházi vezetők megegyeztek abban, hogy az 1956-os forradalom ötvenedik évfordulója alkalmából közös ima-istentiszteletet tartanak október 22-én 16 órakor az áldozatok emlékére a budapesti Szent István-bazilikában.

A találkozás kiemelkedő pontja volt, amikor az egyházak vezetői közös megállapodást írtak alá az egyházi iskolákban folyó hitoktatásról, ezzel megerősítve a keresztény felekezetek közötti jó együttműködést.

A katolikus, a református és az evangélikus egyház 2008-at a Biblia évének nyilvánítja, és ezzel kapcsolatos gazdag program szervezésére biztatja a helyi egyházközségeket, gyülekezeteket.

► Folytatás a 4. oldalon

Magyar anyanyelvű evangélikusok találkozója

Orosháza, 2006. október 13–14.

Program

OKTÓBER 13., PÉNTEK

- 18.00: **Ünnepi istentisztelet** az evangélikus templomban. Igét hirdet Ittész János, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke, énekel az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium énekklara
- 19.00: **Ünnepi megnyitó**
A házigazda bevezető szavai – Ribár János esperes
A Magyar Evangélikus Konferencia megalakulásának bejelentése – Gáncs Péter püspök
Az alapszabály 4. §-át felolvassa id. Zászkaliczky Pál nyugalmazott lelkész, titkár
Beköszöntő szavak – Pröhle Gergely, a Magyar Evangélikus Konferencia elnöke
Köszöntések:
– Szili Katalin, a Magyar Országgyűlés elnöke
– Balog Zoltán, a parlament emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságának elnöke
– Pátkai Róbert, a Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkészek Munkaközösségének (KÉMELM) elnöke
Közreműködnek: Nagy Zoltán, Pöllnitz Boróka, Horváth Zoltán (Kolozsvar), Claudia Zorbas és az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium tanulói
- 20.00: **Fogadás** az evangélikus általános iskola és gimnázium dísztermében

OKTÓBER 14., SZOMBAT

Az evangélikus általános iskola és gimnázium dísztermében:

- 8.30–9.00: **Gyülekező, énektanulás**
- 9.00–9.30: **Reggeli áhítat** – Adorjáni Dezső Zoltán püspök (Kolozsvar)
- 9.30–10.30: „Megvan az ideje a kövek összerakásának...” (Préd 3,5b): előadás – Fabiny Tamás püspök
- 10.30–11.00: **Szünet**
- 11.00–12.30: **Határon túli gyülekezetek bemutatkozása** – Vezető Frenkl Róbert
Közreműködnek: Pöllnitz Boróka és Horváth Edit (Kolozsvar)
- A délelőtti záró imádság – Ribár János
- 12.30–14.15: Ebéd a Művészetek Házában (a volt zsinagóga épülete az evangélikus iskolával szemben)
- 14.30–15.30: „Ne félj, csak higgy!” – „Rendületlenül” – Szemlények a magyar irodalom istenes verseiből – Badin Ádám (Rozsnyó) – Közreműködik: Bárdosi Ildikó (ének), Dsupin Pál (tárogató, furulyák, fuvola, citera, koboz és duda)
- 15.30–16.00: Záróáhitat – Gémes István (Stuttgart)

Az egyszerű szállás és ellátás költségeit a Magyarországi Evangélikus Egyház állja. A találkozás perselypénzét a konferencia céljaira fordítjuk. Regisztráció pénteken 13–15 óra között az evangélikus általános iskola és gimnáziumban, 15–18 óra között a gyülekezeti teremben (a templom mögött, Thék Endre u. 2.).

***

A határon túlról érkező és az egyházmegyék által delegált egy-egy küldött részvételével zártkörű közgyűlés lesz pénteken 15 órakor a Művészetek Háza különtermében.

***

Tekintettel arra, hogy még van néhány szálláslehetőség Orosházán, szeretettel hívjuk gyülekezetünk tagjait, jöjjenek a találkozóra. Ugyanakkor mindenkit arra kérünk, telefonon előre vegye fel a kapcsolatot Ribár Jánosnéval a 20/824-3428-as számon.

A SZERZŐ FELVÉTELE

ve a biztosító által fizetett összegből sikerült helyreállítani a parókiabelsőt. Így az épület külső részének felújítását az eredeti tervek szerint, ez év nyarán befejezhetjük.

fűvőszénakar is. Végezetül az ünneplő gyülekezet átvonult a parókia elé, ahol Gabnai Sándor esperes kért áldást a megújult parókiára.

■ MENYES GYULA

É L Ő V Í Z

Valami hiányzik

Jó dolog, ha központi fűtés vagy távfűtés van az otthonunkban. Nem kell napon-ta vesződni, hamut kiszedni, begyújtani... És mégis: néha hiányzik, hogy nincs kályha vagy tűzhely. Felgyűlik sok papír vagy más limlom, amelyet a legjobb lenne elégetni – de nincs tűz...

A tűz a Bibliában az ítéletnek is a szimbóluma (lásd 5Móz 4,24). Ahogy a háztartásban olykor hiányzik a tűz, lelki értelemben úgy hiányzik az ítélet! Életünk tele van bűnnel: hazugsággal, csalással, göggel, önzéssel – de nem vesszük észre, hogy ezek felett ott van Isten ítélete.

Hiányzik ma az ítélet tüze!

Pünkösdi tüzes nyelvei is az ítéletre figyelmeztettek, ezért keseredik meg szívében a hallgatóság. Megértik, hogy a döntő Istennek az életünkről alkotott véleménye. Fontos pillanat volt Jákób életében, amikor az angyallal viaskodva azt a kérdést hallotta: „Mi a neved?” Ő pedig kimondta, és vállalta Isten ítéletét azzal, hogy így felelt: „Jákób” – ami azt jelenti: csaló... (lásd 1Móz 32,23–33)

Az első dolog: vállalni a nevemet. Vagyis alázattal vállalni azt, aki vagyok, amilyenek Isten lát.

Úrvaország előtt is elhangzik a liturgiában a kérdés: vallod-e magad bűnösnek? Erre igent mondunk. Igen, bűnös vagyok. Azonban ez önmagában nem elég. Megvallanom is nehéz, de még nehezebb harcolni a bűnöm ellen. Itt már feszültség van. Próbálok megtagadni a saját éneket, a természetemet. Nem beszélni sokat, nem ítélni, nem vádaskodni, nem panaszkodni. Másoknak segíteni, egymás terhére hordozni...

Mindenki bűnös. De van, aki beletörődik ebbe, és van, aki harcot kezd, próbál változni. Olyan ez, mint a kertben a gyomlálás. Milyen egy kert gyomlálás nélkül? Milyen egy lakás takarítás nélkül? És milyen egy ember élete, ha nem harcol a bűnös szokások ellen, ha nincs az ítélet tüze?

Naponta újra kell kezdenünk a harcot, mert mi tudjuk, hogy a hit, az új élet: harc. Pál erről ír Róm 7-ben: „Mert tudom, hogy én bűnös vagyok, de a testemben nem lakik jó...” „Hiszen nem azt teszem, amit akarok: a jót, hanem azt cselekszem, amit nem akarok: a rosszat.” (18a.19)

Akkor hát mi a megoldás?

Ha utolért az ítélet tüze, az újat akarok kezdeni, egyetlen menekülés van: Jézus, a Szabadító. Ő a kereszten megszerezte a szabadság útját, a Bibliában naponta felkínálja az erőt, a vezetést. Ha valóban tüzre akarom vetni életem megégett dolgait, akkor igazi evangélium – örömhír – számomra, hogy a Biblia nem holt betű, hanem élő és életet változtató erő.

■ GÁNC S ALADÁR

SEMPER REFORMANDA

„Isten jelenléte felől ne kételkedjünk, még ha úgy látnók is, hogy távol van; hiszen ő akkor is velünk volt, amikor nem gondoltuk és nem éreztük. Mert aki megvédélmezett sok nyomorúságunkban, amikor saját erőnk már kimerült – a kisebb bajban sem fog elhagyni, még ha úgy tetszik is, mintha elhagyott volna bennünket.”

► Luther Márton: Tizenhárom vigasztaló kép megfáradtaknak és megterhelteknek (Virág Jenő fordítása)

www.evelet.hu

Mint ismeretes, az Evangelikus Életben megjelenő írások egy hét késleltetéssel kerülnek az EvÉlet on-line adatbázisába. A nyomtatott szám második oldalának rovatai azonban a megjelenéssel egyidejűleg teljes terjedelmükben elolvashatók, illetőleg letölthetők.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 16. VASÁRNAP – Ef 3,13–21

Tetőbontó imádság

A VASÁRNAP IGÉJE

A minap egyik kollégámat látogattam meg éppen, és akaratlanul is tanúja voltam egy telefonbeszélgetésnek. A gyülekezetükben az a szokás, hogy minden tanév elején a rendelkezésre álló adatok alapján levélben keresik meg azokat a családokat, ahol feltehetőleg hittanos korú gyermek él. A telefonáló egy hölgy volt, aki azt kérte, hogy neki ne írjon a gyülekezet semmilyen levelet, őt ne tartsák számon. Azt mondta, hogy ő nem is akarja vallásosan nevelni a gyermekeit. Valaki, aki zaklatásnak vette, hogy valahol gondoltak rá...

Emlékszem, amikor egy szeretett professzorom noteszába kukkanthattam bele, és láthattam hosszú imalistáját: azoknak a nevét, akikért naponként imádkozott. Meglepődve fedeztem fel a saját nevemet. Meglepett, hogy valakinek fontos vagyok. Az én kedves tanárom, aki engem kisgyermekkoromtól fogva ismer, naponta imádkozik értem! Meglepo és megrendítő is volt egyúttal. Mert vannak szereteteink, barátaink, akiknek naponta eszükbe jutunk. De talán nem mindannyian imádkoznak is értünk mindennap. Imádkozni valakiért sokkal több, mint csak gondolni rá.

Valaki azt mondta, másokért imádkozni olyan, mint akár a tetőt is megbontani, hogy Jézus elé vigyünk valakit. És itt arra a történetre utalt, amikor a hordágyon fekvő bénák csak a tető megbontása árán, felülről kötéllel leeresztve tudták Jézus elé juttatni. Ha nem ment az ajtón át, akkor bontsuk meg a tetőt! – Micsoda hitük volt a beteghordozóknak, amikor erre a szokatlan lépésre szánták el magukat! Tudták, ennek a bénának Jézus az egyetlen esélye.

És most Pál apostol térdel előttünk. Ő nem egy személyért, hanem egy gyülekezetért, de talán több gyülekezetért is könyörög. Levélét ugyanis feltehetőleg kézbe, gyülekezetből gyülekezetbe adhatták. Közbenjáró imádság ez az az imádság, ahol több-kevesebb időt töltött el, amelyek az ő apostoli, gyülekezet-alapító munkássága során jöttek létre. Közbenjáró, és Istennél a tetőt is bontogatták. Előbb-utóbb mindenhol tovább kellett állnia, mert másik városba szolgáltotta őt a Lélek; a hátramaradtakat Istenre bízva, levelek útján és az értük mondott imádság erejével pásztoralja.

S milyen fontos dolgokért könyörög! Hogy erősödjön meg a belső emberük a Krisztus lelke által, ahogy a filippieknek írja: „Mindenne van erőm a Krisztusban, aki megerősít engem.” (Fil 4,13) Aztán azért könyörög, hogy a Krisztus lakjon a szívükben a hitük által, mert tudja: ahol Krisztus az élet középpontja, ott az önös érdek már megszűnik létezni. Kéri azt is, hogy a szélesség, a hosszúság, a magasság és a mélység négy dimenziójában, vagyis teljes egészében fogják fel és ismerjék meg Isten Krisztusban testet öl-

tott szeretetét, és ez a teljesség határozza meg egész életüket. – Miért könyörög térdre? Azért, hogy – Pál kedvelt, gyakran használt és sokatmondó kifejezésével élve – a gyülekezet, az egyes emberek „Krisztusban” létezzenek, éljenek. Tehát a Krisztussal való legteljesebb testi és lelki közösség legyen életük alapja, értelme, beteljesülése.

S hogy mindez miért fontos? Mert az egyén és a gyülekezet csak ebben az egységben tud talpon maradni, megállni a viharokban. Csak ebben a közösségben tudja a rábízott örömhírt hitelesen megélni és kívánatos tenni mások számára. A közbenjáró imádságnak pedig nagy ereje van.

S most rám nehezedik a kérdés. Lelkészek! Imádkoztok-e így a gyülekezetért? Tudtok-e térdre ereszkedni és az Isten ajtaján dörömbölni, hogy a legfontosabbat, a „Jézus Krisztus belső ismeretét” (Högman kovács tanácsa Paavo Ruotsalainen finn parasztprofétának) adja meg a rátok bízottaknak? És ti, gyülekezetek! Imádkoztok-e a papjaitokért? Hogy ugyanez a belső is-

meret vezérelje őket, és a Krisztus szeretete hangozzék a szószövegekről erővel, az Isten erejével? Ha így lenne, kevesebb lenne a panasz, a kritika, a keserűség és a csaldottság. Pál apostol most mindannyiunkat térdre kényszerít...

S akkor majd tudjuk őt, a Teremtőt dicsőíteni is. Mert ez a könyörgés Isten hatalmas ívű dicsőítésével végződik. És ez így is van rendjén. Mert a gyülekezet Ura nem a lelkes, hanem az elhívó és felhatalmazó Isten. Mert a lelkes Ura meg nem a presbitérium, hanem ugyanaz az Úr, akié „a dicsőség az egyházban Krisztus Jézus által nemzedékről nemzedékre, örökkön-örökké” (21. vers). Mi, emberek, nélküle mindent elrontanánk. Nélküle dadogunk a szószéken, erőtlően a bizonyágtételünk, unalmas a kereszténységünk. De vele, a vele való egységben leszünk használhatókká. Mert ő tesz azzá.

■ LUPTÁK GYÖRGY

Imádkozzunk! Urunk, magasztalunk téged, hogy nem vagy elérhetetlen messzeségben tőlünk, hanem Jézus Krisztusban egészen közel jöttél hozzánk. Magasztalunk az ő áldozatért. Kinyitjuk most a szívünket, hogy eggyé lehessünk vele. Jézus Krisztus! Formáld át az életünket. Légy láthatóvá rajtunk, életünkben, szavainkban. Magunkban semmik vagyunk. Segíts, hogy a világ téged ismerjen meg bennünk. Ámen.

Oratio œcumenica

[Lelkés:] Istenünk, aki szent Fiad kereszthaláláért megbocsátod bűneinket, és föltámadása által örök életre vezetsz bennünket, hallgass meg minket, amikor hálaadással könyörgünk hozzád!

[Lektor:] Könyörgünk önmagunkért és minden keresztény testvérünkért. Segíts, hogy minden szavunkkal és cselekedetünkkel feltámadott Urunkról tanúskodjunk! Tégy alkalmassá bennünket szolgálatodra! Őrizz meg attól, hogy méltatlan viselkedésünkkel szegény hozzunk szent nevedre! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!
[Lektor:] Könyörgünk hazánkért, népünkért. Őrizz meg minden bajtól és veszedelemtől! Könyörülj az egész teremtettségen! Szabadíts meg a mulandóság

átkától! Vedd le róla a bűn és a halál bilincseit! Hozd el hamar örök országot, amelyben béke és öröm uralkodik! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!
[Lektor:] Könyörgünk azokért, akik betegek és haldoklók körül teljesíteni szolgálatot. Add, hogy a testi gondoskodás mellett az evangélium erejével is vigasztalják elesett embertársaikat! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!
[Lektor:] Könyörgünk mindazokért, akik a hitükért és az evangéliumért szenvednek üldöztetést vagy hátrányos megkülönböztetést. Segítsd őket, hogy mindvégig állhatatosak maradjanak, és a hit harcát győzelemmel vívják meg! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk a betegekért: erősítsd és gyógyítsd őket! Rendelj melléjük őrző angyalokat és segítő embertársakat! Könyörgünk a haldoklókért: tartsd meg őket az örök élet reményében! Könyörgünk a gyászolóknak: Szentlelkeddel vigasztald és bátorítsd őket! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!
[Lelkés:] Hallgass meg minket, Urunk, és újítsd meg életünket Szentlelkeddel! Őrizz meg minket szeretetben, míg eljön a teljesség, amikor megváltott gyermekeidet összegyűjtöd örök országodban, a mi Urunk, Jézus Krisztus által.

[Gyülekezet:] Ámen.

ISMERJÜK MEG ÉNEKEINKET! 9.

„Legyen szívem szállásod”

► Mint ígértük, Paul Gerhardt életrajza után a énekeszöveget mutatjuk be. Ezek a költemények, amelyek szinte minden élethelyzetre példát adnak, énekeskönyvünk legkedveltebb énekei közé tartoznak – többnyire kortárs kántor-zeneszerzők dallamaival összekapcsolódva. (E. Zs.)

„Légy ma is oltalmazóm, / Én kegyelmes vigyázóm, / Angyalaid mellettem, / Járjanak körülöttem!” (EÉ 97,4)

Míg az elmúlt héten a Paul Gerhardt életét mindvégig jellemző nehéz körülményekről írtam, ma verseire, énekeire szeretném irányítani a figyelmet. Gerhardtnek százharmincnyolc költeménye maradt fenn, melyből huszonegyet énekeskönyvünkben is megtalálunk.

Paul Gerhardt berlini éveiben a Nikolai Kirchében (Miklós-templom) szolgált. Ebben az időben nagyon jó kapcsolatot alakult ki közte és két kántora között. Johann Crüger, aki tanulóévei során Pozsonyban is megfordult, már az 1640-es évektől gyűjtötte a megelőző korok gyülekezeti énekeit. Saját dallamokat is

szerzett szép számban, és önálló gyűjteményt is megjelentetett 1647-ben Praxis pietatis melica címen. Hetvenhat koráldallama közül számunkra tán a legkedveltebb a Jézus, boldogságom (EÉ 357). Crüger és Gerhardt 1657 és 1663 között dolgozott együtt Berlinben, itt született két hálaadó énekünk: Dicsőítsd Isten! (EÉ 52) és Mind adjon hálát Istennek (EÉ 54). Paul Gerhardt nevével talán nem is ismerünk, ha Crüger nem figyelt volna fel lelkésze saját költeményeire, melyeket – a barokk kornak megfelelően – mindig egy-egy konkrét alkalomra, beszélgetésre, istentiszteletre írt.

Crüger halála után Johann Georg Ebeling követte a kántori állásban. Ebeling szintén írt koráldallamokat, s bár önálló énekeskönyvet nem szerkesztett, 1666–67-ben megjelentette Paul Gerhardt áhítatait. Az ő dallamával csendül fel Gerhardt éneke: Ó, én lelkem, mért csüggedsz el? (EÉ 341).

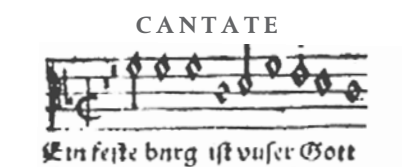
Paul Gerhardt verseit e két jeles munkatársán kívül több más szerző dallamával énekeljük az egyházi esztendő minden állomásán. Adventben: Jeritek, hívek, Jézus él (EÉ 138); Mint fogadjalak téged (EÉ 141). Karácsonykor: Im, jászlad mellett térdel (EÉ 161) – ez J. S. Bach egyetlen

dallama énekeskönyvünkben! Bőjtben: Ó, Krisztus-ű, sok sebbel (EÉ 200) – H. L. Hasslernek, a kor híres zeneszerzőjének nálunk szintén egyetlen dallamával; A Bárány hordja csendesen (EÉ 370). Pünkösdkor: Ki a legnagyobb öröm vagy (EÉ 237); Szentlelek, öröm Lelke (EÉ 238).

De énekeljük verseit reggel: Ébredj fel, szívem, vigadj (EÉ 97) és este: Már nyugosznak a völgyek (EÉ 113) – H. Isaac dallamával. S biztosan sokunkat vigasztaltak már Paul Gerhardt sorai: „Ha Istenem velem van, / Ki lehet ellenem?” (EÉ 325); vagy nyújtottak útmutatást életünk állomásain: „Hagyd az örök Istenre / Minden te utadat...” (EÉ 342); Légy csendes szívvel, légy békével (EÉ 340).

Paul Gerhardt verseit germanisták kutatták. Százharmincnyolc költeményében ötvenhat versformát használ, melyből tíz új és saját forma. Kedvelt témái közé tartozott az út-utazás-vándorlás, a szavak konkrét és átvitt értelmében egyaránt. Verseiben nagyon gyakran – összesen harmincegyszer – használja a nap szót mint az élet, az öröm, az újkezdés lehetőségének szimbólumát.

E cikk rövid terjedelme miatt nem lehet felsorolni minden éneket és minden kedves verssort. Érdemes azonban ala-

Ein feste Burg ist unser Gott

posan átlapozni énekeskönyvünket s énekelni, imádkozni Gerhardt sorait, sőt prédikálni róla! Olyan emberről lehet szólni, akinek reménye soha el nem fogyott.

Végrendeletében fiának hátrahagyott sorai mindannyiunk életét kísérhetik: „Imádkozz szorgalmasan, tanulj valami becsületeset, élj béke és szeretetben, szolgálj másoknak, maradj meg hitedben és hitvallásodban, így egyszer majd megelégedve és boldogan távozol a világból. Ámen.”

Mindennapjaink állandó hálaadó imádsága lehet: „Hogyne dicsőírnék az Isten / Zengedező énekkel, / Ki dolgában oly bölcs, oly szent, / És jót tesz mindenkivel! / Ő minden áldások Atyja, / Csupa jóság, szeretet, / Ki engem bölcsen vezet, / És hű szívét hozzám hajtja. / Minden elhagy, elfeled, / Isten vég nélkül szeret.” (EÉ 53,1)

■ W. KINZLER ZSUZSANNA

Büki elődök méltó utódaként a szolgálatban

Beiktatták Simon Réka lelkész

► A büki evangélikus gyülekezet Simon Rékát hívta meg megüresedett lelkészi állásába. Az új lelképásztort a múlt szombaton, szeptember 23-án délután a büki evangélikus templomban tartott istentiszteleten iktatta be hivatalába Rostáné Piri Magda, a Vasi Egyházmegye esperese.

ga indulata legyen meg benne. Akkor minden rendben lesz. „Mert nem mának kell a lelkeket megnyerni, hanem Jézusnak” – fejezte be igehirdetését Ittész János.

Simon Réka a beiktatás liturgiája után 1Kor 3,5-7 szavaival lépett az ősi templom szósztékére. A templomkert szépsé-

li lehetőség a közös újraindulásra. Viszont „nem ez az alkalom és a közös indulás egyesít bennünket, hanem Jézus” – fejtette ki. Végül azt kívánta a gyülekezet tagjainak, hogy ne a lelkész személyéhez, hanem Jézushoz kötődjenek.

Az ünnepi istentiszteletet a hittanos gyerekek és az énekkar szolgálata tette

A SZERZŐ FELVÉTELE

Erdélyi Réka 2003-ban végzett hittudományi egyetemünkön. A győr-nádorvárosi templomban ordinálta őt Ittész János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke; ezután Sikátorba került segédlelkésznek, ekkortájt vette fel férje vezetéknévét. 2005-ben tett lelkészvizsgát, fél évvel később pedig meghívta lelképásztornának a büki gyülekezet.

Az igehirdetés szolgálatát Ittész János püspök végezte Jn 10,29-30 alapján. Hangsúlyozta, hogy Jézus kijelöli a lelképásztort, amely nem más, mint róla bizonyosságot tenni. Manapság sok mindent elvárnak a lelkésztől, igényeket támasztanak vele szemben; a püspök azonban kérte a jelenlévőket, hogy ne várjanak el a lelkésznőtől olyat, ami nem az ő sajátos feladata. Majd a beiktatandó szolgatárshoz fordulva szívére helyezte, hogy a felelős szeretet elkötelező és drá-

gét felidézve elmondta, hogy a kert az elődeinek, az itteni Apollósoknak és Páloknak a keze nyomát is őrzi, s hogy ő is tett már hozzá valamit. Ám nemcsak a kert, hanem a lelkeket is gondozták elődei. Majd hangsúlyozta, hogy az utóbbi időben szétagyolódott a gyülekezet, de ez a beiktatási ünnepség örömtel-

színesebbé. Az ezt követő közgyűlésen a köszöntők sorában szót kért Gaál József kántor is. Az orgona mellől leszólva kijelentette: a tisztelendő asszony nem érezheti senkivel „felsőbbrendűen”, hogy ő Isten szolgálója. „Ha ez így marad, sokáig lesz közöttünk...” – tette hozzá.

■ MENYES GYULA

HATVANKÉT ÉV PAROKIÁLIS SZOLGÁLAT

Takács János kilencvenöt éves

A Déli Egyházkerület elnökségének tagjai – Gáncs Péter püspök és Radosné Lengyel Anna egyházkerületi felügyelő – Deák László hódmezővásárhelyi lelkész kíséretében szeptember 24-én látogatást tettek Takács János nyugalmazott lelkész otthonában, aki október 3-án ünnepi kilencvenötödik születésnapját. Gáncs Péter és Lengyel Anna ebből az alkalomból köszöntötte a Déli Egyházkerület lelkészi karának második legidősebb tagját, aki 1941-ben kezdte meg parókusi szolgálatát Hódmezővásárhely-

FOTO: PETRI GÁBOR

lyen, és egészen 2003-ig (!) volt a gyülekezet lelkésze. A Luther- és szoltárfordításairól híres idős pásztor lebilincselő stílusban és szípközvetítő szellemi frissességgel elevenítette fel életútjának legjelentősebb időszakait és eseményeit. A meghitt, családias együttlétben Gáncs Péter János bácsi saját szoltárfordításait olvasta fel, és az azok alapján mondott igei gondolatokkal köszöntötte egyházunk leghosszabb ideig szolgáló lelkészét.

■ - TRI -

Megújulás kívül és belül

Hálaadás a felújított imaházért Csabacsüdüön

► Az idei aratási hálaadó ünnepet örömteli esemény tette emlékeztetővé a csabacsüdi gyülekezet tagjai számára. Nagy becsben tartott imaházuk felújítása már régóta esedékes volt, így a cél érdekében összefogtak, hogy megfelelő körülmények között tarthassák gyülekezeti alkalmait. Erőfeszítéseiket végül siker koronázta: szeptember 24-én, vasárnap délután Gáncs Péter, a Déli Egyházkerület püspöke Ribár Jánosnak, a Nyugat-Békési Egyházmegye esperesének és Láng Pál helyi lelkésznek a segédletével felszentelte a felújított csabacsüdi imaházat.

gyűléssel folytatódott, amelyen Láng Pál lelkész és Tóth Pálné, az egyházközség felügyelője köszöntötte a gyülekezet vendégeit. Az eseményen fellépett a csabacsüdi hagyományörző népdalkör, valamint az Egi Láng ifjúsági kórus. Az ünnepi alkalmon köszöntőt mondott Radosné Lengyel Anna, a Déli Egyházkerület felügyelője, Ribár János esperes, Koszorusz Oszkár egyházmegyei felügyelő, valamint Frankó János, Csabacsüd polgármestere.

FOTO: PETRI GÁBOR

Két évvel ezelőtt súlyos károk keletkeztek a régi épületben, amikor több alkalommal is jégeső pusztított a térségben. A templomkertben álló imaházat sűrűn használják a csabacsüdi evangélikusok, mivel az épület nemcsak a gyülekezeti alkalmak színhelyeül szolgál, hanem a téli időszakban – a könnyebb fűthetőség miatt – vasárnapi istentiszteleteiket is ott tartják. Az összefogás eredményeképpen ez év áprilisában kezdődhetett meg a renoválási munkálatok, s az aratási hálaadó istentisztelet napjára már ki is tűzheték a szentelés időpontját.

Gáncs Péter püspök Zsolt 136,1 alapján hirdette az igét; prédikációjában az öröm és a hála érzésének közösségformáló erejére irányította hallgatóinak a figyelmét. Rámutatott arra, hogy az épületeken található repedések, egyenetlenségek kijavításának, tehát a külső megújulásnak akkor van igazán értelme és haszna, ha a közösség képes „tatarozni” és „renoválni” belső szakadásait, azaz lelkiekben is képes megújulni.

Ugyancsak erre az ünnepi alkalomra készült el Egeri György képzőművész alkotása, egy Luther-rózsát ábrázoló gipszplakett, amelyet az oltár melletti templomfalon helyeztek el. Gáncs Péter igehirdetése végén ezt a műalkotást is felavatta.

A hálaadó istentisztelet ünnepi köz-

A közgyűlés végén Egeri György röviden összefoglalta a Luther-rózsza keletkezésének történetét, valamint a szimbólum jelentéstartalmát, és hozzátette, hogy a plakett jelenleg azért színtelen, mert az egyházközség vezetősége elhatározta: a Luther-rózsára akkor kerülnek fel a színek, ha sikerül megvalósítaniuk az egyre rosszabb állapotban lévő templom felújítását is.

Az ünnepi esemény után szeretetvendégségre hívták a résztvevőket a község iskolájának ebédlőjébe.

■ P. G.

„...közöttetek ne így legyen”

ÉGTÁJOLÓ

Magyarország újra választási lázban ég, forrong a társadalom, hangos a sajtó, a kampányszennyezés már régen túllépte a megengedett határértéket, ígéretekkel pedig tele a padlás.

Mondhatná valaki: mi sem természetesebb egy jól működő demokráciában, egy normális társadalomban, mint az, hogy szabad választásokat tartanak. Elvileg ez rendben is van – gyakorlatilag azonban ellentmond a normalitásnak mindaz, amit a kampányról és az egész túlfűtött, ideges választási hangulatról a médiából megtudunk, vagy amit magam is megtapasztaltam székesfővárosunkban járva.

Az már nem kétséges, hogy Magyarországon ma mely morális válság van, és ennek mindenképpen szőlására kell készítenie az egyházakat, a felelősen élő, gondolkodó keresztény embereket. Bizonyos dolgokról nem lehet, nem szabad hallgatni a semlegesség, pártatlanság álcájába bújva, maga a helyzet tartóhatatlansága kötelez minket szólásra. Mindaz, ami az utóbbi hetek kampányhajrájában történt, történik, amit írásban és képen közöl a média, írásra készített. Többek között írásra készíte-

tett Frenkl Róbertnek, illetve dr. Pungur Józsefnek a szeptember 17-ei *Evangelikus Életben* megjelent cikke is.

Visszatérve a kampányeseményekre, számomra az képsor volt a legszomorúbb, amelyet Gyurcsány miniszterelnök egyik rendezvényén rögzített a közszolgálati televízió egy vidéki kisváros főterén. Javában folyik az elhangzó kampánybeszéd – a miniszterelnöktől megszokott módon. Az még rendben volna, hogy egyesek éljenezve, tapsolva fejezik ki tetszésüket az elhangzó ígéretözlönre, az is rendjén van, hogy mások tiltakoznak, hangoskodva adnak hangot nemtetszésüknek. Ami azonban egyáltalán nincs rendben, az a mély gyűlölet, amely szembeállítja, megosztja az embereket. Megdöbbentő a megosztottság mélysége, a türelmetlenség, a fokozódó, a tettegességbe átcsapó agresszivitás. Szomorú volt látni a kisváros főterén az egymásra acsarkodó „választókat”, ahogyan nemcsak szavakkal, de tettelesen is egymásnak estek.

Megértem, hogy kinek-kinek más az értékrendje, más-más politikai oldalt érez magához közel állónak; ahogy mondani szoktuk, „ízlesek és pofonok”... De számomra teljesen elfogadhatatlan, hogy egyes politikusok vélt igazságát némelek ököllel „védelmezik”.

Egy biztos: bűnös az a politikus és az a politikusi magatartás, aki és amely agresszivitást, gyűlöletet, mély szakadást idéz elő. Tragikus, ahogy a politikai szereplők, egyes médiumok többé-kevésbé

tudatos manipulációval előidézik ezt a helyzetet. És még elszomorítóbb az, hogy mennyire vevők erre a provokációra, manipulációra a társadalom különböző csoportjai. *Eszme, hatalom, érzelem* című cikkében jogosan jegyzi meg Frenkl Róbert: „Nem lesz könnyű, és valószínűleg ez a legfőbb tanulság a társadalom és az egyház számára is: ha mindent átjár és meghatároz a politika, akkor elvesz az eszmeiség, és sérülnek a civil szervezetekben jelentős motivációt nyújtó érzelmek. Marad a hatalom olykor szinte mágikus szolgálata. Esméink, érzelmeink – lehet, hogy észre sem vesszük – torzulnak, kicsérélődnek politikai szimpátiáinkkal; vallási buzgalommal védjük őket, és támadjuk a más nézeteket vallókat.”

Ebben a súlyos helyzetben, ahol a hallgatás vétkes cinkosságát jelent, mit tehet az egyház? Mit tehet a felelősen élő és gondolkodó keresztény ember? Meggyőződés, hogy küldetésénél és hivatásánál fogva tennie, cselekednie kell! Dr. Pungur József kijelentésével („A Magyar Katolikus Egyház most boldogot avat; a Magyarországi Református Egyház most tartja a VI. világtalálkozóját Erdélyben Bocskaira emlékezve; a Magyarországi Evangélikus Egyház volt ügynökeit keresi. Mindegyik mintegy pótcselekvésnént a múltba néz – a jelen és a jövő helyett”) nem tudok egyetérteni. A Bocskai-megemlékezés, a boldoggá avatás, az erkölcsi megtisztulást semmiképpen sem lehet valamiféle pótcselekvésnek nevezni.

Ezek szerves eseményei egyházi közéletünknek, de távolról sem jelentik az egyház szolgálatának teljességét.

Gondoljunk csak arra, hogy aránylag nehéz történelmi körülmények között az igehirdetés szolgálata mellett mi mindent tesz egyházunk az oktatás, a szeretetszolgálat, a misszió, az ifjúsági és gyermekmunka, a kultúra, sőt az infrastruktúrafejlesztés területén!

Kétségtelen, hogy bátrabban és határozottabban kellene néha a hangunkat hallatnunk – gondoljunk csak a prófétai vagy reformatori magatartásra –, mivel a hazugsággal, a képmutatással, a sötétség cselekedeteivel semmilyen körülmények között nem lehet, nem szabad kompromisszumot kötni. Azonban soha nem lehet feladatunk a hatalmi vagy a pártpolitika kiszolgálása.

Ahogy látjuk, míg a politikum számára a legfontosabb a hatalom, a pénz megszerzése, megőrzése, átmentése – ha kell, hazugság és korrupció árán is –, addig Jézus tanítása radikálisan mást állít elénk morális életcélként: „De közöttetek ne így legyen: hanem aki nagygy akar lenni közöttetek, az legyen a szolgáltató...” (Mt 20,26)

Ez az a törvény, magatartásforma, eszmény, amelyet fel kell mutatnunk a világban, amelyet hitelesen kell megélnünk, amelyet a mai kedvezőtlen helyzetben is vállalnunk kell. Ebben áll lutheri értelemben is a keresztény ember igazi szabadsága, a Krisztus váltásából táplálkozó új lét.

Isten parancsa az, hogy járjunk vilá-

Adorján Dezső Zoltán püspök Erdélyi Egyházkerület

Püspöki konferencia

◀ Folytatás az 1. oldalról

A tanácskozás során megosztották egymással a szentszéki megállapodást vizsgáló kormánybizottság munkájával kapcsolatos érte-

süléseiket. Egyeztettek az egyházak és az állam közötti tárgyalások jelenlegi állásáról. Ennek kapcsán megállapodtak abban, hogy közös levélben kéri az egyházi ügyekért felelős illetékes minisz-

terrel, Hiller Istvánnal való mielőbbi találkozást és érdemi tárgyalást.

A három egyház püspökeinek legközelebbi találkozóját 2007 elejére tervezik.

▶ OI

FOTO: BARTA IMRE

Nem ért véget a „projekt”...

Interjú László Viktorral, az Ez az a nap! rendezvények szervezőjével

▶ Több mint hat éve annak, hogy egy felekezeti szervezőcsoport 2000. június 10-én felvonulást hirdetett – Jézusért. A tízezreket megmozgató budapesti demonstráció után egy esztendővel a Margitszigeti Atlétikai Centrumba, rá egy évre a Kisstadionba, 2003 júniusában a Népstadion kertjébe, két évvel ezelőtt pedig a Hősök terére sikerült tömegeket invitálniuk „Ez az a nap!” mottóval. (Ez utóbbi helyszínen Szeverényi János személyében evangélikus lelkész hirdette Isten ígését.) A hívőket és az Istent még keresőket egyaránt megszólítani kívánó rendezvényekről lapunk hasábjain is mindig örömmel számoltunk be, ám sem tavaly, sem az idei nyáron nem érkezett meghívó hasonló megmozdulásra. Az a hír azonban eljuttat szerkesztőségünkbe, hogy a most júliusban lezajlott Calling All Nations (Hívjatok minden népet!) elnevezésű berlini alkalomból „kivette a részét” a magyar Ez az a nap! iroda. Vezetőjétől, László Viktorról ennek apropójából kértünk rövid tájékoztatást – „hogylétük” felől.

– Hogyan kerültek a magyarok Berlinbe?

– Több éve készültünk a nagy napra, amikor Európa több tízezer fiataljával és lélekben fiataljával együtt dicsérhettük az Urat Németország fővárosában. Mintegy félszáz magyar csoport kiutaztatása mögött. Szoros kapcsolatban álltunk és állunk most is a nap főszervezőjével, az angol Noel Richardsszal és a német házigazdával. Noel arra kapott elhívást, hogy a zenén, közös dicsőítésen keresztül próbálja meg az egyházat „mozgásba hozni”, hogy így juthassunk közelebb egymáshoz és Istenhez. E célból szervezte meg 1997-ben az első nagy dicsőítő alkalmat, amelynek a helyszíne a londoni Wembley-stadion volt.

Nekünk nagyon fontos volt, hogy most minél több magyar résztvevő utazzon ki Németországba, hiszen Budapesten évek óta rendezünk a már említett céllal hasonló dicsőítő és imaalkalmakat. Nagy bátorítás volt számunkra az esemény; július 15-én közelebb érezhettük magunkat az Úrhoz, és megerősödöttünk missziós elhívásunkban.

– Milyen volt a magyar utazók felkészítési megosztása?

– A buszokon minden egyház és felekezet képviseltette magát a baptistától a reformátusig, a katolikustól a pünkösdistáig, az evangélikustól a metodistáig. Az útra egyébiránt elsősorban olyanok jelentkeztek, akik rendszeresen megfordulnak az Ez az a nap! rendezvényeken.

– Vélhetően elsősorban inkább a fiatalokat vonzotta ez a nagyszabású külhoni nyári rendezvény.

– Ugyan több volt a fiatal, de mivel korhatár természetesen nem volt, így csak a mi buszunkon legalább nyolc-tíz, hatvan év feletti testvér is utazott. Ők sokszor lelkesebben vették az akadályokat – fáradtság, hosszú várakozás, ülve alvás –, mint sok fiatal.

– Honlapjukon az egyik résztvevő a magyarok produkcióját említi. Mire utal ezzel?

– A program felénél járhatunk, amikor Noel Richards a színpadra hívta a magyar csoport képviselőit, azaz Prazsák Laci barátomat és engem, és beszélt a nálunk zajló dicsőítő eseményekről, amelyek Európában is ritkának mondható nagyszámú résztvevővel zajlanak. Ezután magyarul elénekeltük a Nyisd meg a szívem, hogy lássak című éneket, a magyar szektor nagy öröme.

– Gondolom, e rendezvény által Ön is számos élménnyel lett gazdagabb.

– Számomra a legtöbbet az je-

lentette, hogy egy busznyai határon túli testvért és árvaházban élő fiatalot vihetünk Berlinbe, így ők is elutazhattak egy olyan, számukra távoli városba, ahová különben esélyük sem lenne eljutni. Ezt úgy tudtuk megvalósítani, hogy támogatókat kerestünk és találtunk. Másik nagy élményem az volt, hogy a stadionban a különböző nemzeti hovatartozásunk ellenére egyként dicsőítettük az Urat, a nyelvi nehézségeket egyáltalán nem éreztük. A Szentlélek átvette a vezetést...

– Az elmúlt esztendőben már nem volt Ez az a nap! Mi ennek az oka? Lehetséges, hogy esetleg „kifulladásban” van ez a projekt?

– Tavaly Marosvásárhelyen, a várkertben tartottunk Ez az a nap!-ot nagy sikerrel, erről mind a Hír Tv, mind a Duna Tv beszámolt. A budapestihez hasonlóan itt is az egyházak szoros összefogásával, helyi szervezők aktív bevonásával valósíthattuk meg ezt a tervet. Idén minden erővel a berlini eseményre koncentráltunk, nem szeretnénk volna egyszerre két nagy jelentőségű alkalmat szervezni. Am a projekt természetesen nem ért véget, a honlapunkon – www.ezazanap.hu – mindig lehet tájékozódni arról, hogy épp mire készülünk. Célnk nemcsak egy rendszeres nagy budapesti esemény létrehozása, hanem az is, hogy más városokban, valamint a környező magyarok területén is sor kerüljön rá. Ennek érdekében a közelmúltban Miskolcon, Szegeden, Pécsen és Győrön négy roadshow-t is szerveztünk: a városok főterein hirdettük az evangéliumot, és így az egész települést átjárta a Biblia üzenete.

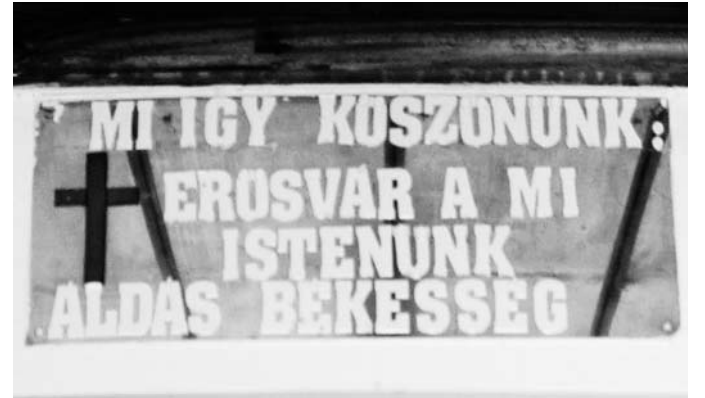
– Említette, hogy az idén nem lesz Ez az a nap! Mikorra tervezik hát a következőt?

– Jövőre vagy 2008-ban szeretnénk ismét a korábbiakhoz hasonló nagy fővárosi eseményt. Addig is erőt gyűjtünk, és támogatókat várunk a projekt lebonyolításához, amely derekas feladat. Az érdeklődők elektronikusan levélben érhetik el irodánkat az info@ezazanap.hu címen. Egyébként pedig terveink között szerepel kisebb méretű évközi dicsőítő alkalmak – mint amilyen például a huszonnégy órás dicsőítés – megszervezése. Reméljük, hogy erre is mihamarabb sor kerül.

■ G. Zs.

Egységben az erő

▶ A 2002-ben zajlott toronyfelújítás után 2004 első negyedében arról határozott a Tapolcai Protestáns Templomért Alapítvány kuratóriuma, hogy ha sikerül a meglévő pénzükhöz mellé pályázat útján megfelelő támogatást kapniuk, akkor elvégzik a templom és a hozzá tartozó építmények tatarozását. A terv megvalósulásáért adtak hátat a helyi evangélikusok és reformátusok Tapolcán szeptember 25-én, vasárnap délután.

Felirat a tapolcai protestáns templom bejáratánál

Csaba Dezsőnek, az evangélikus gyülekezet gondnokának elmondása szerint az elkészült terv

alapján megpályázott összeg 16,5 millió forint volt. A munka teljes költségvetése viszont megközelítette a 25 milliós összeget. A kuratórium rendelkezésére álló pénz az önrész biztosításához

kevés volt, így a két gyülekezet vállalta, hogy a hiányzó összeget egyházi forrásból biztosítja. Ennek felelősei az egyházközösségek lelképásztora, Szabó Emőke református és Nagyné Szeker Éva evangélikus lelkészek voltak.

2004 szeptemberében nyert a pályázatuk, és még a tél elején megkezdődött a munka. Elsőként az egyházfilakás átalakítását kezdte meg a kivitelező, majd megkezdődött a templomtető felújítása. Végül a belső munkák: a fából készült berendezési tárgyak felújítása, valamint a templom és a gyülekezeti terem festése következett.

A hálaadó istentiszteleten elsőként Ittész János, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke prédikált Jn 10,7–10 alapján, majd Márkus Mihály, a Dunántúli Református Egyházkerület püspöke hirdette ígét 1Kor 3,16–17 alapján.

Immár teljesen megszépülve áll a Balaton-felvidéki városban a két történelmi protestáns egyház közös temploma, így is hirdetve a közösség fontosságát.

■ M. Gy.

A SZERZŐ FELVÉTELEI

2006
OKTÓBER
A REFORMÁCIÓ
HÓNAPJA

<http://oikumene.meot.hu/>
www.reformatus.hu www.metodista.hu
www.lutheran.hu www.baptist.hu

OIKUMENE
Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa

Magyarországi Református Egyház

Magyarországi Metodista Egyház

Magyarországi Evangélikus Egyház

Magyarországi Baptista Egyház

Egy páratlan utca páratlan programja

Amikor öt évvel ezelőtt Győrbe költöttünk, és magától értetődően elkezdünk ismerkedni környezetünkkel, a város nevezetességeivel, valaki egy érdekességre hívta fel a figyelmünket. Európában mindenképpen egyedülálló, sőt talán az egész világon is páratlan a Győr-Újvárosban fekvő Kossuth utca abban a tekintetben, hogy itt néhány száz méteren belül öt felekezet temploma is megtalálható. A görög, illetve a római katolikusoké mellett van itt templomuk a reformátusoknak és az evangélikusoknak is, valamint ötödikként – a protestáns templomok között – a nemrégiben megújult zsinagóga kupolája emelkedik a házak és a fák fölül.

Talán a zsinagóga renoválása adta az ötletet a szervezőknek – Borsó Katának és Pál Kálmánnak –, hogy több támogatóval közösen első ízben megrendezzék az Öt templom fesztivált szeptember 21. és 25. között. A programsorozat tulajdonképpen az „Európa kulturális fővárosa” pályázatra készült projekt megvalósult rendezvénye volt.

Mint az ismertetőben olvasható, az Öt templom fesztivált minden korosztályt megszólít. Az odalátogatók elsősorban klasszikus zenei, népzenei, vallás- és művészettörténeti, illetve kézműves- és hagyományörző, valamint színházi programokból válogathattak. A közös rendezővel a

befogadó templomok és az öt felekezet vallási hagyományai adták. Az ötnapos rendezvény minden napján más-más templom volt a főszerep.

A vallási tartalmat közvetítő kivételes zeneművek – például a Szent Efrém bizánci férfikar, a Capella Thesiana kórus vagy a bécsi Klezmatov koncertjén elhangzottak – eredeti közegükben, saját felekezeti templomában szólaltak meg, ezáltal spirituális többlettartalmat is kaptak. Az evangélikus Öregtemplomban a csütörtöki napon a Péterfy Sándor Evangélikus Oktatási Központ növendékeinek a szereplése után a Muzsikás együttes lépett fel a moldvai származású Petrás Mária előadóművésszel.

Jánosa Attila, az Öregtemplom lelkésze elmondta, hogy ez zaklatott, feszültségekkel teli világban örömteli, hogy öt felekezet és sok támogató közösen meg tudott rendezni egy ilyen jellegű fesztivált. Öröm volt hallania a fellépők köszönését, akik hálásak voltak a gyülekezetek lelkészeinek azért, hogy dalaikat templomi, a zenéhez illő környezetben adhatták elő. Ugyanakkor az is érezhető volt, hogy még csak most ismerkedik ezzel a rendezvénnyel a város – fejtette ki a lelkész. Reményét fejezte ki, hogy a jövőben hagyománnyá válik a győr-újvárosi Öt templom fesztivál.

■ – MENYES –

FOTÓ: MENYES GYULA

Aki az aradi tizenhármát „megszólaltatta”

Interjú Varga Gábor keramikus- és szobrászművésszel

► „Királyom parancsára esküdtem hűséget a magyar alkotmányra, s eskümet halálomig meg kell tartanom” – válaszolta a haditörvényszék minden kérdésére Aulich Lajos honvédtábornok 1849-ben. Erre a hűségre emlékezünk minden évben október 6-án, az aradi tizenhárom kivégzésének évfordulóján. Aki azonban a budapesti Hadtörténelmi Intézet és Múzeum udvarára lép, bármikor fejet hajthat az emlékükhöz: immár egy esztendeje itt állnak a vértanúk mellszobrai. Alkotójukkal, Varga Gábor dombóvári keramikus- és szobrászművésszel – akinek országszerte több történelmi témájú szobra, domborműve és emlékműve látható – az évforduló alkalmából beszélgettünk.

– Hogyan nyerte el a megbízást, és milyen elvárásoknak kellett megfelelniük az alkotásoknak?

– Nem egészen másfél évvel ezelőtt Havril András, a Magyar Honvédség vezérkari főnöke keresett meg azzal, hogy a múzeum Kapisztrán téri főbejárataival

szemben az udvaron szeretnének emléket állítani Batthyány Lajosnak és a tizenhárom aradi vértanúnak. A hely adott volt, a többi rám bízta.

– Számomra lenyűgöző a tizenhárom daraból álló sor: a szobrok szinte megszólalnak. Hogyan érte el ezt a hatást?

– Abból a korból elég sok dagerrotípia, illetve rajz maradt fenn, köztük a mártírsorsú katonai vezetőké is. Ezeket a képeket nézve már az elején megfogott az a tisztaság, becsület és emberiség, ami róluk sugárzik. És nem gondolom, hogy ez csak az akkori művészek „rászűrésének”, idealizálásának köszönhető. A pirosra festett megformálások megpróbáltam térben megelevenítve életet vinni ezekben a rajzokba, képekbe.

– Milyen érzésekkel dolgozott, és milyen gondolatok fogalmazódtak meg Önben a munka során?

– Fájdalmat éreztem. Fájdalmat, amiért ma nincsenek ilyen emberek. Közben olvastam feljegyzéseiket, a fogásban írt naplóikat, leveleiket, sokszor tettem fel magamban a kérdést: lenne-e

bennünk ma olyan hit és becsület – van-e még egyáltalán ilyen? –, ami bennük volt, és aminek köszönhetően mindvégig megtartották az esküjüket? Ugyanolyan emberek voltak, mint mi – tele érzelmekkel, mögöttük szerető családdal, többüknek még gyermekeik is voltak. De a hazájukat helyezték mindenek elé.

– Gondolja, hogy ezzel és a többi történelmi témájú alkotásával – mint például a Szent István-szobor, a honfoglalási emlékmű vagy éppen a nándorfehérvári diadal emlékére nemrégiben átadott Hunyadi-szobor – segít felhívni az emberek figyelmét ezekre az értékekre?

– Én nemcsak kihívásnak és feladatnak tekintem ezt, hanem egyfajta miszteriónak is. Nem a festéshez vagy a vers-

írásához kaptam talentumot, hanem a szobrászathoz, így nekem ezzel az eszközzel kell élnem. Még akkor is, ha ma a képzőművészet válságban van, és sok alkotó idegenkedik az efféle realista művektől, nem szívesen készíti ilyeneket. Ám én akkor is vallom: nekem mint keramikusnak és szobrásznak ezekkel a művekkel azt kell elérnem, hogy az emberek sokfelé az országban megálljanak előttük, és eszükbe jussanak azok a történelmi alakok, akiket az alkotások ábrázolnak. Ezért is vállaltam örömmel, hogy Dombóvár felkérésére elkészítsem az aradi tizenhárom emlékére állítandó domborművet. Ennek átadására október 5-én 19 órakor kerül sor.

■ BODA ZSUZSA

A SZERZŐ FELVÉTELE

Még a nyár elején történt, hogy feleségemmel néhány napot Berlinben és Potsdamban töltöttünk. Talán mondanom sem kell, hogy szeretjük ezt a környéket, az ott eltöltött évek emléke, az országgal, a helyi történelemmel kapcsolatban megszerzett tudás, az emberi kapcsolatok egészen másképp láttatják velünk a német viszonyokat, mint ahogy ezt más országokban tett kirándulásaink során megszoktuk. Az otthonosság érzetének egyik jele, hogy – gyerekeink távollétét kihasználva – egy este moziba mentünk. Választásunk – csakúgy, mint korábban is általában – egy német alkotásra esett. A helyi viszonyok iránti érdeklődés és az olvasott kritikák okán is *A másik élete* című filmre vettünk jegyet.

Mindig érdeklődéssel figyeltem a németeknek a múlt feldolgozására vagy ahogy ők mondják, legyőzésére (*Vergangenheitsbewältigung*) irányuló törekvéseit. Módszerességük sok tekintetben imponáló, eredményességük ugyanakkor sok esetben megkérdőjelezhető.

A „Ki volt ügynök?” kérdés Németországban a törvényi keretek világos és gyors megteremtése után a Gauck-hivatal tevékenysége nyomán viszonylag egyértelműen vált megválaszolhatóvá. Hozzájárult ehhez az is, hogy ami a '80-as évek második felében (is) az NDK-t és polgárait a doktriner kommunista irányvonallal áldozataivá tette, az a múlt dokumentumainak feldolgozása során előnynek bizonyult. Míg a magyar kommunisták – az országot valóban elérhetőbbé tevő pragmatizmusuktól hajtva – felkészültek a rendszerváltozásra, és vidáman semmisítették meg vagy kuszálták össze a terhelő dokumentumokat, addig német elvtársaik a végsőkig kitartva hittek a rendszer örökkévalóságában, s így nagyjából érintetlenül hagyták az archívumokat.

A módszeres dokumentáció és történelmi feldolgozás ugyanakkor nem volt elég ahhoz, hogy a rendszerváltozást megelőző évtizedek sötét árnyéka ne vetüljön folyamatosan az immáron demokratikus viszonyok között élő német társadalomra. Pedig náluk ugyebár a nyugatnémet politikai élit felkészülten „ugrott be” a Német Szocialista Egységpárt funkcionáriusainak helyébe, az utódpart csak tartományi szinten ért el sikereket, ott sem a régi arcokkal. A társadalomtudományi kutatások eredményei csak egy szűk réteghez jutnak el, mely amúgy is képes a differenciált véleményalkotásra. A múlthoz való viszony dilemmáit olykor abszurdba hajló, a nevetés felszabadító erejére alapozó alkotásokkal igyekeztek társadalmi méretekben oldani (hazai viszonyaink között lásd *A tanú* című filmet), ám az egész kérdéskör drámai mélységeit, sokoldalú emberi vonatkozásait mindaddig nem sikerült feltárniuk. Ebben hozott most változást a fiatal nyugatnémet rendező, Florian Henckel von Donnersmarck filmje, *A másik élete*.

A történet röviden a következő: a sikeres kelet-berlini drámaíró együtt él a szép és tehetséges színésznővel, akire szemet vet az ország egyik vezető politikus. Noha a drámaírói rendszerhűséghez első látásra nem férhet kétség, a hódítási akaró politikust elrendeli a pár lakásának lehallgatását, hátha találunk valamit, ami által megszabadulhat vetélytársától. A Stasi szakembere be is rendezkedik a padlásra, éjjel-nappal követi és rögzíti a lakásban zajló eseményeket. A lehallgató a szakma mestere – érzelmek nem látszanak rajta, kihallgatástechnikát oktat az ügynökiskolán, egye-

Filmélmény?

dül lakik egy rideg panellakásban, ahol olykor csak egy sietős prostituált oldja a magányát. A művész pár ugyanakkor klasszikus értelmiségi miliőben él, régi ház, antik bútorok, szőnyegek, rengeteg könyv. A lehallgatás folyamán a megfigyelést végző egyre inkább részesévé vá-

lik a pár életének, életük legapróbb részleteit is ismeri, bár a részvét jelei nem mutatkoznak pókerarcán. Míg nem egy este rájön, hogy a színésznő otthoni zavarodottságának és feltűnő kontórfalazásának nem más az oka, mint a lehallgatásra megbízást adó miniszter, aki egzisztenciális fenyegetésekkel fűszerezve ágyasává tette a fiatal nőt.

Innentől válik igazán lebilincselővé a film jellemábrázolása. A rendszer romlottsága, a megbízást adó politikus „lebukása” nyomán a Stasi-ügynök folya-

matosan kezdi meghamisítani a lehallgatási jegyzőkönyveket. Az írónak az elhallgatott öngyilkossági statisztikákat elemző tanulmánya, melyet egy állását elvesztő művész barátja halálának a nyomán ír és a nyugati sajtóban készül megjelentetni, a jegyzőkönyvben az NDK fennállásának 40. évfordulóját ünneplő színművé „nemesül”.

A pár fedezése sikeres is, míg a nyugatnémet sajtóban meg nem jelenik a tanulmány. Ezzel minden borul, az események gyorsan követik egymást, az ügynökök immáron magát is védenie kell. A nő, megrittemen saját erkölcsi ellehetlenülésétől, öngyilkos lesz. Az ügynök saját maga tünteti el a lakásból a terhelő bizonyítékot, a tanulmány kéziratát, amivel magát és végző soron az író is megmenti. A film a rendszerváltozást követő képsorokkal ér véget: a lehallgató ügynök újsághirdőként vegetál, a miniszter megtalálja a számítást az új rendszerben is, a drámaíró pedig – hosszú alkotói válságát leküzdve – ismét sikeres szerző.

A film nem relativizál, mondanivalója nem az, hogy lám, ilyen az „emberarcú” titkosrendőr, ilyen is volt, nem lehet tehát a rendszert és támaszait együttesen és általánosítva elítélni. Nem sajnáljuk meg egy percre sem a lehallgatást végző Stasi-ügynököket, amikor újsághirdőként találkozunk vele. Ugyanakkor mégis felébred az érdeklődésünk a „mások élete”, életének azon pillanata iránt, amikor az illető belátja a kommunista rendszer támogatásának erkölcsi lehetetlenségét, vagy éppen fordítva: hagyja magát fenyegetni, korrumpálni, s ezáltal meggyőződése ellenére lesz ügynök,

ágyas vagy épp bértollnok. Mi minden játszódtott, játszódik le mások életében, amiről a dokumentumok nem szólnak, de aminek ismerete az igazság megismerése érdekében elengedhetetlen lenne?

A film élénk visszhangra talált a német közéletben. A hatalommal való együttműködés lélektani, társadalomlélektani magyarázata a titkosszolgálati tevékenységre vetítve magyarázkodásnak, öngazolásnak tűnhet. A film valóban katarikus élménynek hatására azonban olyanok is megszólaltak az elmúlt rendszer segítői és áldozatai közül, akik korábban valamiért szemérmesen hallgattak. Az önvallomás, az emberi gyengeségek és kényszerek nyílt bevallása nemcsak a történelmi kutatást segíti, hanem a téma kapcsán szükségképp kialakult feszültséget és kommunikációs zavart is oldja.

Most, amikor egyházunk tényfeltáró bizottsága és az *Élet és Irodalom* publicistája is behatóan foglalkozik a magyar evangélikusokra vonatkozó dokumentumok feldolgozásával és nyilvánosságra hozatalával, még inkább felerősödik a filmélmény. Felerősödik a kívánság, hogy megismerhessük az így vagy úgy érintettek évtizedekkel korábbi készítéseit, dilemmáit, kínjait, gyengeségeit. Lehetőleg hitelt érdemlő forrásból, azaz tőlük maguktól. Biztos vagyok benne, hogy a „kései születés” kegyelmében” részeseiteknek ez legalább annyira megkönnyítene a generációkon átívelő testvéri közösséghez tartozást, mint amennyire ezáltal az érintettek korosztálya is enyhíteni tudná az évtizedek óta hurcolt gyanú és bizalmatlanság közösségromboló hatásait.

Addig is mindenkinek csak ajánlani tudom, hogy ha teheti, nézze meg *A másik élete* című filmet. Előbb-utóbb talán a hazai moziba is eljut.

■ PRÖHLE GERGELY

► Idén nyáron hét országos ifjúsági és gyermektábor zajlott Kőszegtől Telekerendásig. Szeretettel ajánljuk az olvasók figyelmébe az evangélikus táborokról írt beszámolókat!

■ MÁDY ERZSÉBET ÉS HUSZÁK ZSOLT

Természetismereti ifjúsági tábor

A Magyarországi Evangélikus Egyház ifjúsági táborai között immár ötödik alkalommal rendezték meg a környezetvédő és természetismereti tábor. A tábor célja az, hogy minden évben megismerjük egy magyarországi nemzeti park élővilágát, természeti adottságait, környezetvédelemmel kapcsolatos kihívásait. Ebben az évben Bakonybélben, a Balaton-felvidéki Nemzeti Park oktatóközpontjában szálltunk meg.

Már negyedik alkalommal vettem részt ebben a táborban. Most, hogy az Evangélikus Hittudományi Egyetemre járok, és a korhatárt is túlléptem már, a vezetők felkértek, hogy segítsék nekik a tábor lebonyolításában. Kicsit izgultam, mert még soha nem voltam táborvezető.

Megérkezésünk után meglepődve tapasztaltuk, hogy a szállás egyik fele egy felújított pajta; itt kaptak helyet a közös programok, a konyha és az étkező. Utólag gondolkodtam el azon, hogy milyen gyönyörűen rendbe van hozva ez a pajta, nem úgy, mint az az istálló, amelyben Jézus megszületett. Akkor a betlehemi jászólnál a pásztorok és a napkeletről érkezett bölcsék dicsérték az Urat, itt és most pedig az ország minden pontjáról ideutazott tizenéves fiatalok zengtek be énekükkel ezt az épületet.

A reggeli áhítatok témáit egy kis könyv ötlete köré csoportosítottuk. Ez egy olyan imádságkönyv, amelyben állatok imái szerepelnek. Így a héten belébújhattunk egy lepke, egy elefánt vagy akár egy hangya bőrébe, megfogalmazhattuk gondolatainkat az ő szavaikkal, s így ezzel is megpróbáltunk közelebb kerülni a természethez.

A délelőtti programok a nemzeti park adottságainak megismerésével voltak kapcsolatosak. Hallhattunk előadást a tájegységek állat- és növényvilágáról, történelméről, az itt élő emberek és a természet kapcsolatáról; speciális víz-vizsgálatot tartottunk a faluszéli patakban; a múzeumban pedig részt vettünk egy kis vetélkedőn. Ennek során olyan kérdésekre kellett megtalálnunk a választ, melyek egytől egyig el voltak rejtve a kiállított tárgyak között.

Számomra az egyik leghasznosabb program a délelőtti kiscsoportos beszélgetés volt. Ez volt ugyanis a véleménynyilvánítás és elgondolkodás legfőbb ideje. Összehasonlítottuk otthonainkat

ezzel a parkkal a lehető legtöbb szempontból: színek, hangok, tárgyak, érzések és gondolatok alapján. Talán ezen beszélgetések során gondolkodtam a legtöbbet az ember és a természet, a természet és Isten, illetve az ember és Isten kapcsolatáról. Délutánonként általában játszottunk, sportoltunk, kézműveskedtünk vagy kirándultunk.

A hét közepén egész napos, hosszú túrára indultunk. Mindenki várta már, hogy hova visznek minket az idén a vezetők. A Bakony legmagasabb csúcsára, a Kőrös-hegyre mentünk – és néha igencsak megszenvedtünk az úttal, ahogy az egy nagyobb túrán lenni szokott. Ekkor szembesültem azzal, hogy mekkora jelentősége van annak, hogy már nem mint résztvevő, hanem mint vezető vagyok jelen. Nem rohagálhattam előre-hátra a túra során aszerint, hogy éppen kivel akarok beszélgetni, hanem én voltam magam, hogy nem én vagyok a legutolsó, igenis be kellett várnom mindenkit, mert felelősséggel tartoztam értük.

Vacsora után különféle közösségi programok voltak, vetélkedő vagy fórum, ahol a fiatalok például megvitathatták egy kibeszélőshow keretében, hogy érdemes lenne-e a Bakony oldalába szélérőművet építeni.

Az esti áhítatokat a táborvezető körül tartottuk, amikor csak tudtuk. Témáinkat a mózsi törvényekből vett, a környezet védelméről szóló igék adták. Egy ilyen esti áhítat után lehattunk tanú a híres bakonyi szélnek és egy hatalmas vihar, amely fákat csavart ki az erdőben, és özvívzként zúdult alá. Újra ta-

pasztalhattam, hogy Isten milyen hatalmas csodákra képes a természetben.

Minden táborban tanultunk valamit a környezetemről és védelméről. Idén is rengeteg hasznos és új dolgot hoztam haza magammal. Mindebben az segített, hogy a programok a lehető legváltozatosabban próbálták rávilágítani a tényekre: volt, hogy egy komoly előadás hallhattunk valami érdekeset, és volt, hogy épp a legnagyobb jókedv és nevetés közepette részesültünk új információkban, miközben játszottunk. Örülök, hogy én is részese lehettem mindennek szervezőként – és Isten által vezetett résztvevőként is.

■ KEVEHÁZI D. SÁMUEL

Országos ny

Helykereső gyermektábor

No nem a táborhelyet kerestük, hiszen Piliscsaba az elmúlt évek során nagyszerűen bevált a hatvan-hetven fős csapatnak. A bennünket körülvevő világban elfoglalt helyünkről gondolkodtunk együtt napról napra az idei országos gyermektáborban.

Hol a helyem a családban? Milyen a jó gyerek? Mi szükséges a jóshoz, és mi nem? Hol a helyem a barátaim és az osztálytársaim között? Hogyan tudnánk elfogadni egymást sokszínűségünk ellenére, és hogyan ismerhetnénk fel ennek az értékét? Hol a helyünk a természetben? Hogyan vigyázhatnánk jobban a vízre, a levegőre, az erdőkre – kicsit nagyobb odafigyeléssel és több lemondással? Hol a helyem a vallások között és a kereszténységben? Mit tanítanak a világvallások, mi az a katolicizmus, ki volt Luther, és milyen az evangélikus egyház ma? Hol lesz a helyem szülőként, férfitként, nőként? Milyen szeretnék majd lenni?

Gyerekek és fiatal felnőttek együtt kerestük a válaszokat ezekre a csöppet sem egyszerű kérdésekre. Közben természetesen nagyokat játszottunk, kirándultunk, a gyerekek pedig egész héten át szelektíven gyűjtötték a szemetet az általuk készített kukákba. A hét során csapatokra osztva készültünk az utolsó esti „Ki mit tud?”-ra is, ahol furcsán hangzó magyar helységnevek – általunk kitalált – történetét kellett eljátszanunk. Nagyszerű jelenetek születtek.

Ahogy telt-múlt az idő, az énekek is egyre hangosabban és lelkesebben szóltak; a tábor végére már nagyon elégedett volt a gitárosunk.

Az áhítatok gyakran szokatlanok és izgalmasak voltak – felváltva tartottuk őket –, így gyerekek és felnőttek is várakozva és kíváncsian figyeltek oda. Volt olyan, hogy a gyerekek egy eseménydús nap után az esti áhítatot tartották a legnagyobb élménynek.

A legfontosabb talán mégis a közösségben létezés átélése volt ez alatt az egy hét alatt. A vetélkedők, játékok, kézműves-foglalkozások, az úszás, a közös gondolkodás és a közös imádság egy csapatát érlelt össze bennünket. Valójá-

ban ott, ebben a közösségben találhatta meg mindenki a maga helyét. Otthon pedig mindannyian folytathatjuk a válszkeresést – életünk végéig.

■ MÁDY ERZSÉBET

Szárszói felnőttkonferencia – egy résztvevő szemével

Nagyon kevés embert ismertem a résztvevők közül, de mégsem éreztem magam idegennek. Valahogy ezt teszi az emberrel az a hely. A Balaton egy „lábnyújtásnyira” van, csobbanni, kenuzni a nap bármely szakaszában lehet. Naplemente-nézegetős, csillagszámológós estekre tartogatott stégek. A kisebb-nagyobb porontyok számára egy barátságos játszótér, gyönyörűen karbantartott kert, pázsit mezítláb futkosásra. A koszt nagyon finom és igazán bőséges, és az egész épület nagyon praktikus, tág, világos. Tudom, nem ezek a legfontosabbak, de valahogy nagyon megsimogatja az ember szívét ez a bőség, gondtalanság, nyugalom.

„Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok, és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek.” (Mt 11,28) Olyan nagyon szelíden hív Jézus. A tábor lelkeszei, Szigethy Szilárd és Sefcsik Zoli („a Szent”) is olyan nagy szelídséggel hozták nekünk mindennap az üzenetet, alázattal, tisztelettel.

A reggeli és az esti áhítat közé sok minden belefért. *Galbavy Jenő* szerzetes biznyságtétele, *Csernyikné Póth Ágnes* pszichológus előadása. A felvetett témák sokféle szálon sokféle indítottak gondolatot, és ha az előadás keretében nem is volt rá lehetősége mindenkinek, az alkalom után kisebb társaságokban tovább lehetett szövegetni a szálakat. *Varga Gyöngyi* teológiai tanárnak a vasárnapról szóló előadása nagyon összesze-

dett és tartalmas volt, őt is nagyon jól esett hallgatni, ezenkívül nemcsak áhítatot hozott nekünk, hanem szerda este táncjátékot tartott kedves táncokkal. Csütörtök este tékozló fiúvá változtunk a láthatatlan színházban, amelynek minden elemét nagyon jól átgondolták, és a

sokféle – szórakoztató, gyönyörködtető, elgondolkodtató, de mindenképpen nagyon igazi – megnyilatkozást láttunk.

A szombati záró istentiszteletet a paron tartottuk, csobogással, napsütéssel, kenuoltárral, átnézegető kíváncsiskodókkal. Különleges volt. Jó volt.

szerleplők is (komolyan!) tökéletesek voltak. És a hazatérésnél tényleg volt dínomdánom!

Közös kirándulás Balatonboglárra templomlátogatással, szabadtéri áhítattal, mókás játékokkal – elmaradhatatlan. Filmröközőldék is előkerültek, mint például a *Csokoládé*, az *Indul a bakterház*, a *Luther*. A péntek esti „Ki mit tud?”-ot szorgos, titkos készülődés előzte meg, és bár az est kicsit hosszúra nyúlt, nagyon

Az egész tábor alapvetően nagyon kötetlen volt, és alkalmas arra, hogy az ember magával legyen, Istennel legyen, ha akar, vagy a többiekhez csatlakozzon, új barátokat keressen.

A táborban akár csak pár napig is részt lehet venni, anyagi támogatás is igényelhető. Nagyon lélekelő egy hét ez, mindenféle, -fajta ember belefér. Úgyhogy jövőre ti is gyertek, barátaim!

■ SZABÓ ANNA

nyári táborok

Kőszegi hagyományörző és kézművestábor

Idén egyrészt azért volt „hagyományörző” a táborunk, mert ősi kézművestechnikákat igyekeztünk elsajátítani és átadni, másrészt mert immár a tavalyi tábor hagyományaira is építhettünk. Nagy öröm volt számunkra, hogy sok ismerős arc volt a résztvevők között, akiknek a létszáma majdnem háromszorosa volt a tavalyinak. Amikor a tábor elején térképet alkotva felálltunk a teremben, ki-ki a saját városához – mintha egy hatalmas Magyarország-térkép lenne kiterítve a földre –, kiderült, hogy az ország szinte minden

sok, ezekhez kapcsolódtak az énekek (bár idén is voltak „kedvenc” gitáros énekek, amelyeket naponta többször is énekelünk). Az egyes ünnepekhez kapcsolódóan beszéltünk arról, hogy melyek az ünnep egyházi vonásai, s melyek a néphagyományból eredő szokások, illetve hogy miként hatott e kettő egymásra. A kézműves-foglalkozások között a tavalyról már ismerős agyagozás, szövés-fonás, nemezelés, gyöngyözés, üvegfestés mellett ebben az évben gyertyamártás, mézeskalács sütés, fafaragás is szerepelt (ez utóbbi igen népszerű volt a lányok körében is).

A tábor napi programja sok szempontból hasonlított a tavalyihoz. A napkeretét az Erzsébet néni, Csaba bácsi és Zsófi vezetésével tartott reggeli és esti áhítatok

adták, melyeken az ünnepekről volt szó – nemcsak a magyar ünnepekről, hanem az ószövetségi zsidó nép ünnepeiről is. A másik áhítatsorozat a kézművesalkotások egy-egy darabjáról (például a kosárról) szólt, bibliai megközelítésben.

Az alkotáshoz bizony sokat kellett tölteniük a résztvevőknek, de – főleg délutánonként – volt lehetőség mozgásra, játékokra is. Az esti programok is sok meglepetést tartogattak, Jutka néni és Zsófi vetélkedőin kívül volt láthatatlan színház és filmnézés is. A kirándulást sajnos elmosta az eső, így a városzéli Chernelkertbe mentünk, ahol gondozásra szoruló ragadozó madarakat láthattunk – egészen közelről.

A tábor vasárnap estétől vasárnap délig tartott, hogy a záró istentiszteleten a kőszegi gyülekezettel közösen vehessünk részt. A kőszegiek és a táborozókért érkező szülők is örömmel nézték meg a kiállítást, amelyet a hét során készült alkotásokból állítottunk össze. Természetesen utána mindenki hazavihette a műveit. Jó érzés volt, hogy sok-sok cipősdobozra volt szükség az alkotások szállításához.

■ – MNM –

részből jött valaki. A legkalandosabb úton a Mezőberényből és Orosházáról érkező négy lány jött, akik – mivel lekésték a csatlakozásokat – épp az első esti takarodó után futott be a vonatuk.

A hét keretét idén az adventől húsvéig tartó időszak ünnepnapjai adták, így minden nap ünnep volt számunkra a héten. Az első esti ismerkedés és a következő napokra való várakozás jól párosult advent valódi mondanivalójával. Karácsony és húsvét a héten is „kétnapos” ünnep volt, de közte természetesen vízkereszt, farsang és böjt is szerepelt. Mindennap az adott időszakhoz kapcsolódóan zajlottak a kézműves-foglalkozá-

Középiskolások konferenciája Balatonyörökön

Négy iklandi lánynak és a galgautai ifi tagjainak a részvételével augusztus 6-tól 12-ig „országos” ifjúsági tábor zajlott Balatonyörökön a KIE Sóvár („Salzburg”) nevű konferencia-központjában.

Nagyon kellemes hely, közel van a strandhoz és a vasútállomáshoz, továbbá kiválóan alkalmas kis létszámú (negyvenfős) táborok, találkozók, gyülekezeti ülések lebonyolítására. Alkalmaink családi hangulatban (tizenkilenc fő részvételével – volt még hely...) zajlottak négy napirendi pont köré rendezve.

Reggeli áhítat rögtön ébredés után. Azt mondják, a meleg tej reggel jól tesz az agynak... Délelőtti előadások, közös beszélgetések, melyek témái sorrendben: rend, önbecsülés, igazság-hazug-

ság, tisztelet, engedelmesség. Ezekre „nincs törvény”, de kívánjuk és megkívánjuk, reméljük egymástól őket, jó értelemben hozzátartoznak életünkhöz.

Délután szabad foglalkozás, fűrés a Balatonban. A kezdetben hűvös idő miatt meglátogattuk Kehidakustányban az élményfürdőt – élmény volt...

Vacsora előtt egyórás fórumbeszéléseket tartottunk a következő témákban: Milyen istentiszteletre járnál szívesen? A 21. század egyházi zenéje – ahogy látjuk; Mitől jó egy ifjúsági óra? Te mit tennél érte? Szerdán este filmklub, pénteken a Large Room zene-

kar klubkoncertje zárta az esti alkalmak sorát. Ez soknak tűnik, pedig még vasóra után is volt egy áhítat, amelyen esténként sorozatszerűen együtt olvastuk Geleon történetét a Bírak könyvéből.

Ha áttekintjük ennek a fiatalembernek az útját a fennálló helyzetet végső soron konzerváló „erőfeszítéseitől” a megoldásig – a préházban való titkos csépeléstől a midianita rablócsapatok elűzéseig, az egyedül erőlködéstől egy nép lelkesedéséig –, azt láthatjuk, hogy ez sok vonásában hasonlít a mai keresztény életre. Az Isten kijelentésének megismeréséből adódó új látásmód alapja az Úrral való megbékélés – és ez vezet el a valódi békéhez. Közben azt is láttuk, hogy egy ilyen harcban hányféle külső veszedelem leselkedik még az emberre. Hányan nem nézik jó szemmel a megszokásból, a belenyugvásból való kitörést, az Isten nevében való bizakodást. Mégis a legnagyobb kihívás az ember számára a saját rossz szokásaival, téves elképzeléseivel, önzésével, másokhoz való túlzott idomulásával szemben folytatott küzdelem. Jól látni magamat és jól látni az utamat nehéz feladat. Mi a szeretet? Hogyan engedelmeskedem ebben a helyzetben Istennek? Van-e jelentősége a hívó életnek ma, és mi az?

Az igei szolgálatokat Böjtös Attila, Verasztó János és e sorok írója végezte. A 21. század egyházi zenéje című fórumot Böjtös-né Fűke Veronika vezette.

Hálás köszönettel gondolunk Marton Tamásra és feleségére, valamint a konyhában segítő hölgyre a professzionális kiszolgálásért és a vendégszeretetért. A szép környezetben lévő helyet és táborunkat is szeretettel ajánljuk mindenki figyelmébe a jövő nyárra is.

■ FÜKE SZABOLCS

Ifjúsági konferencia Telekgerendáson

Ezt mondja az Úr: „És adok nektek új szívet, és új lelket adok belétek, és elveszem a kőszívet a testetekből, és adok nektek húszszívet. És az én lelkemet adom belétek, és azt cselekszem, hogy az én parancsolataimban járjatok és az én törvényeimet megőrizzitek és betöltsétek.” (Ez 36,26–27; Károli-fordítás)

Csendre, nyugalomra, beszélgetésekre, játékokra és lelki táplálásra kiéhezve vártuk az idei ifitáborunkat, mert tudtuk, hogy egy kicsit más lesz, mint az előző három. Egyrészt országos ifjúsági

szei voltak (Kondor Péter, Németh Mihály és Kutyej Pál). Az első napon délelőtt a táborunkat megítélő Gáncs Péter püspök tartotta az áhítatot, és a középső korcsoporttal való beszélgetést is nagyon szívesen vezette. Délelőttönként a Tízparancsolatot gondoltuk végig, délutánonként pedig az úgynevezett szerelemseminárium kérdéseit boncolgattuk.

Megrendeztük a szokásos pingpong-, csocsó- és amőbabajátszást. Természetesen a számháború meg a görkoris

konferenciaként is meg lett hirdetve, másrészt még soha nem jelentkezett ilyen sok fiatal.

Július 2-án, vasárnap délután végre elkezdődött a tábor. Ahogy az lenni szokott a letelezés után, a felszeg és pici csoportokban félrehúzódo fiatalok izgalomról és kíváncsiságról árukkodó mosollyal rendezkedtek be az együtt töltött napokra. Isten közösségéig formáló erejét és áldását kértük a heti témát vezető áhítatunkon, és már első este igazi csapatát kezdünk formálódni a sok-sok éneklés és a vetélkedő segítségével.

Hétfőn már a jól bevált napirend szerint vágtunk bele az előre megtervezett programba. Reggeli után a kiírt igeszakaszokat (melyek a délelőtti és a délutáni áhítatok témáihoz mindig szorosan kapcsolódtak) egyénileg, csendben olvastuk el, és megpróbáltuk papírra vetni a gondolatainkat. Három korcsoportban folytak a beszélgetések, a csoportvezetők természetesen a közeli békéscsabai evangélikus gyülekezet fiatal lelké-

hoki sem hiányozhatott a mindennapjainkból, szorgos kezek munkájaként pedig gyöngyfigurák, ékszerek készültek.

Az éjszakába nyúló zenélések, beszélgetések, játékok során, a délutáni heves viták tüzeiben és azok lecsendesedésekor folyamatosan formálódtunk, alakultunk. A csend, az Ige, a szabad égből alatti pihenések mind-mind segítettek abban, hogy egymásra hangolódjunk. Szinte elröppültek az órák, és Isten Szentlelkének az ereje munkálkodott közöttünk. Aki régóta az ifibe jár, újra megtalálta a hangot mindenkiel; akik most csatlakoztak, azok új barátokat találtak. Mindenki sikeresen beilleszkedett a saját korosztályába.

Az idei telekgerendási ifitábor azért is különleges volt, mert „belenőt” az ifikorosztályba az a generáció, amelynek tagjai egykoron a legkisebbekhez tartoztak. Csodálatos volt Isten munkáját látni bennük és közöttük. Szeretet fűzte össze őket, Isten szeretete munkálkodott általuk és közöttük egész héten át.

■ KUTYEJNÉ ABLONCZY KATALIN

Kérni taníts, Uram,...

...hogy megtaláljam önmagam, embertársaimat, páromat, hogy megtaláljalak téged.

nem azért, hogy a beszélgetések, előadások, áhítatok közben meggyőződhessenek arról, hogy az őket foglalkoztató

A kamaszkor nagy kérdéseiről próbáltunk őszintén, tabuk nélkül beszélgetni a Révfülöpön június 27. és július 2. között megtartott országos konfirmandustáborban azokkal, akiket a leginkább érintenek: magukkal a konfirmandusokkal. Nem azért, hogy újabb, polcra rakható bölcsességekkel „gazdagodjanak”, ha-

összes kérdésnek, kétségnek helye, ott-hona van Istennél; hogy minden kérdés hozzá vezet, vagy pontosabban: kérdéseink világában van neki hozzánk vezető útja. Biztatni akartuk őket, hogy önmaguk, helyük keresése közben észrevegyék azt, ahogyan Isten közelít hozzánk.

■ KENDEH K. PÉTER

HIRDETÉS

Konferencia a depresszióról

Szeretettel meghívjuk az Evangélikus Kórházi Lelkigondozói Szolgálat szervezésében tartandó konferenciánkra, amelyet október 6-án és 7-én, péntek 14 órától szombat 14 óráig tartunk Gödöllőn (Gödöllő-Máriabesnyő, Kapucinusok tere 3.).

Téma: Depresszió
Előadók:

- Péntek 15 óra: dr. Réthelyi János klinikai orvos

- Péntek 17 óra: dr. Schaffhauser Franz tanszékvezető egyetemi docens
- Szombat 9 óra: Frivaldszkyne Jung Csilla klinikai szakpszichológus
- Szombat 11 óra: Ribár János evangélikus esperes

Jelentkezés telefonon: 20/824-5629 (Honti Irén) és 30/222-1200 (Lukovits Eszter) vagy e-mailben: hirene@citroma-il.hu és lukovits.e@freemail.hu.

Az Evangélikus Kórházi Lelekigondozói Szolgálat munkatársai

HIRDETÉS

Missziós nap Dobozon

Ökumenikus missziós nap lesz Dobozon október 8-án, vasárnap. 10 órakor istentisztelet lesz a református templomban; igét hirdet Szeverényi János. Közreműködik Gryllus Dániel, Gryllus Vilmos és Gryllus Dorka. 15 órakor koncert. A nap folyamán megemlékeznek Fogarasi Jenő egykori református lelkészéről, a Gryllus testvérek nagyapjáról és Steib János plébánosról.

HIRDETÉS

Öregdiák-találkozó

„Adjatok hálát az Úrnak, mert jó, mert örökké tart szeretete.” (Zsolt 136,1-2)

Öregdiákok találkozója lesz Budapesten, az Arany Alkony Idősek Otthonában (Budapest XV., Bánkút u. 67-69.; elérhető a 130-as, a 177-es és a 96-os busszal, valamint a 69-es villamossal). Az 1926-ban alapított Leánykálvineum Tanintézet a 80. jubileumi évében, 2006. október 7-én 15 órára hívja volt tanárait, növendékeit, dolgozóit családtagjaikkal együtt – mind a tengerentúlon élőket, mind a csonka ország határain kívülre rekesztetteket.

A rendezvény fővédnöke dr. Bölskei Gusztáv református püspök.

Jelentkezni lehet a fenti címen Kardos Sándorné Vásárhelyi Erzsébet lelkészözvegnél, volt gyémántdiplomás tanítványa (telefonszáma: 1/414-3301, 5204-es mellék) vagy Porzolt István igazgató özvegyénél a következő címen: 4400 Nyíregyháza, Stadion u. 42.

HIRDETÉS

Pályázat

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Elnöksége és a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Egyházi Irodájának Oktatási Osztálya pályázatot hirdet az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulója alkalmából.

A pályázat témája: Szüleim/családom/gyülekezetem/fiskolám emléke 1956-ból

A pályázat műfaja: • Esszé • Film • Hanganyag

Terjedelme:

– Esszé: maximum 10-15 oldal

– Film és hanganyag: maximum 8-10 perc

A pályázatot két korosztály számára hirdetjük:

– I. korosztály: 9-12. évfolyamon tanuló középiskolások

– II. korosztály: főiskolai, egyetemi hallgatók

A pályázat benyújtásának, feladásának határideje: 2006. október 20. Benyújtás helye: a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Egyházi Irodájának Oktatási Osztálya, Mihályi Zoltánné, 1085 Budapest, Üllői út 24.

A benyújtás módja: a pályázat jelígyes. Kérjük, hogy a pályázati anyaghoz lezárt borítékban mellékeljék a következő adatokat: a pályázó nevét, pontos postai címét, oktatási intézményének címét, telefonszámát.

Díjazás (a bíráló bizottság által meghatározott arányban):

- I. korosztály: 200 000 Ft
- II. korosztály: 200 000 Ft

Beszélgetés útközben

Egy kupében dr. Weltler János volt egyházkerületi felügyelővel

► Az újságírói hivatás egyik szépsége, hogy mindig tartogat valami meglepetést a művelője számára. Lehetővé teszi például nemcsak azt, hogy a zsrnaliszta érdekes embereket ismerjen meg, hanem néhanap azt is, hogy egészen szokatlan helyeken találkozzék velük. Ennek jó példája a legutóbbi beszélgetés, amelyet dr. Weltler János és e sorok írója egy Veszprémből Budapestre tartó vonaton folytatott. A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület volt felügyelője a közelmúltban átadta ugyan hivatalát dr. Szabó Györgynek, ám a most zajló tisztújítási folyamat lezártaig továbbra is munkálkodik az egyházvezetésben. A beszélgetés helyszínének megválasztását is sűrű napi-rendje, továbbá egészségi állapota indokolta.

– Mialatt a vonatra vártunk, említette, hogy ma Budapestre, holnap Kőszegre, azután pedig Révfülöpre utazik, különböző megbeszélésekre és konferenciákra. Ennek ellenére egy cseppet sem látszik fáradtnak.

– Köszönöm. Igyekezem azt és annyit vállalni, amit és amennyit bírok. Betegségem ráébresztett arra, hogy hiába minden emberi erőfeszítés, hiába a modern orvostudomány minden vívmánya, ha az Úr úgy gondolja, hogy ideje befejeznünk földi pályafutásunkat, így is, úgy is magához szólít.

– Ha szabad kérdeznem, milyen egészségi problémával küzd?

– Rákos daganatok miatt mindkét vesémet el kellett távolítani. Mivel áttétek képződtek, és a májat is érintették, nem kerülhettem fel a donorra várók listájára. Két műtétet volt, kemoterápiás kezelésem részeként, ebbe majdnem belehaltam. Mostanra az áttétek eltűntek, „csupán” dialízisre járok. Minden biztonnal azért élek még, mert dolgom van ezen a földön.

– Konkrétan körvonalazódott is már Ön előtt, hogy most épp mi a teendője?

– Sajnos nem, de kérem Istent, hogy mutassa meg, mit vár még tőlem. Igyekezem úgy tölteni a napjaimat, hogy a gyülekezetem és az egyházam számára hasznosak legyenek, és minél kevesebb terhet jelentsenek a családom számára.

– Kik alkotják a szűkebb családját?

– Több mint négy évtizede hűséges társammal két lányt és egy fiút neveltünk. Mindhárman felnőttek már, és két-két unokával ajándékoztak meg bennünket.

– Felesége mivel foglalkozik?

– Hozzám hasonlóan ő is gyógyszerész.

– Ha az egyházi múltjára tekintünk vissza, elmondhatjuk, hogy igen színes volt kántori, gyülekezeti, majd egyházkerületi felügyelő.

– Talán kezdjük az elején, a kántori szolgálatnál. Olyan családból származom, amely ezer szállal kötődött az evangélikus egyházhoz. Nemesak édesapám, Weltler Ödön volt lelkész, hanem keresztapám, Weltler Rezső is. Apai és anyai nagyapám, Weltler János, illetve Rácz Sándor pedig egyaránt kántortanító volt.

– Azt mondhatjuk, törvényszerű hát, hogy Ön is az orgonához ült?

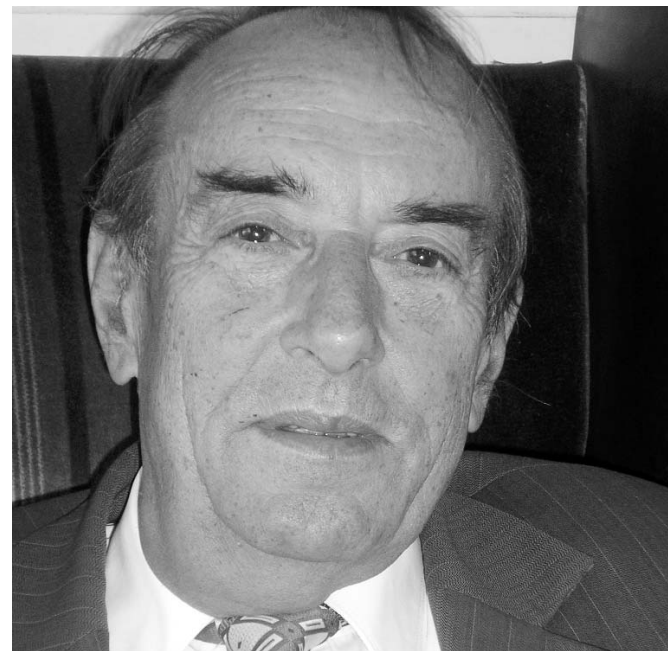
– Nem, én a zenével komolyabban nem akartam foglalkozni, ám a szüleim szerették volna, ha négy gyermekük közül nem idegen a muzsika világa. Elsős vagy másodikos elemista koromban így kezdtem el zongorázni tanulni, de – mint minden gyerek – én sem nagyon szerettem gyakorolni. Egy vasárnap édesapám azt mondta: „Gyere, vegyük át a Kegyes Jézus, itt vagyunk kezdetű éneket, mert ma te orgonálsz a templomban...”

Ez volt a kezdet. Játsszomom „kellett”, mert a kántortanítónk – az ötvenes években jártunk – ultimátumot kapott: vagy feladja a kántori hivatását, vagy ha nem, tanítói állását veszíti el. Így lettem én a rajkai egyházközség kántora, és idővel megszerettem ezt a szolgálatot. Felnőttként gyülekezetemben, a veszprémi evangélikus közösségben voltam kántor; utódom Kiss Szilvia, az egykori kapolcsi lelkész, Kiss János unokája lett. Emellett több mint harminc esztendője vagyok ugyanitt felügyelő is.

– Vélhetően jó hasznát vette az évek alatt szerzett számos tapasztalatának, amikor 2000-ben megválasztották az újjáéledt Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület felügyelőjének.

– Kétségtelen, hogy sokat jelentett a veszprémi egyházközség szolgálatában eltöltött idő, de persze az egyházkerület

vezetésében való részvétel azért más, új feladatokat is ró az emberre a gyülekezeti szinthez képest, különösen akkor, ha egy új kerületről van szó. Mindazonáltal nagyon örültem ennek a megbízatásnak, a lehetőségnek, hogy Ittész János püspökkel dolgozhatunk együtt.

A SZERZŐ FELVÉTELE

– A családja mit szolt ahhoz, hogy igent mondott a megkeresésre?

– Féltem, hiszen ekkor, már betegem, elláttam a munkahelyi feladataim mellett – nyugalomba vonulásom előtt a Hungaropharma dunántúli regionális raktárának voltam a vezetője – a gyülekezeti kántori szolgálatot is, és attól tartottam, hogy az egyházkerületi felügyelői tiszt ezek mellett már sok lenne. De én úgy voltam vele, hogy azok után, hogy a zsinaton a Veszprémi Egyházmegegye küldötteként magam is a harmadik egyházmegegye létrejötté mellett kardoskodtam, furcsa lett volna elutasítanom ezt a megtisztelő felkérést. Ezenkívül, gondoltam – és említettem a székfoglalóban is –, ha az ember valamit igazán akar, arra van ideje. De ezt a mondatomat szégyellem, most már nem mernék ilyen kijelentést tenni.

– Kíváncsiá telt. Miért éri úgy, hogy pironkodnia kellene e miatt bizonyos mondat miatt?

– Mert akkor és ott valakit kihagytam a számításból... Azt kellett volna mondanom, az ember mindent megtehet, ha és amíg Isten is úgy akarja.

– Értem és köszönöm, hogy emlékeztetett erre. Fogalmazunk akkor így: milyen emberrel élkezelésekkkel kezdett neki ennek a szolgálatnak?

– Mivel Ittész püspök szakterületét a teológiai és spirituális kérdések jelentik, ezekben, laikus lévén, nem lehettem segítségére, ellenben gazdasági, jogi ügyekben igyekeztem őt legiobb tudásom szerint támogatni.

Kezdetől fogva őszinteségre és korrekségre épülő kapcsolat volt a miénk. Azon fáradoztunk, hogy azokat a hibákat, amelyeket a másik két egyházkerület esetében néven neveztünk és nehezményeztünk, mi magunk ne kövessük el. Úgy érzem, hogy ezt a törekvést sikerült is megvalósítani, egyházkerületünkkel szemben sem gazdasági és szakmai, sem teológiai szempontból nem lehet kifogásokat emelni.

– Volt-e olyan bibliái szakasz, amelyet egyfajta vezérfonalnak tekintett a felügyelői munkája során?

– Kántorként sokszor az énekeskönyv volt az imakönyvem, hiszen ha komolyan vesszük és figyelmesen olvassuk a

versszakok szövegét, rádöbbenhetünk arra, hogy mély igei tartalmuk van. Számtalanszor eszembe is juttatták a mondást: „Aki énekel, duplán imádkozik.” Egyébként Péter első levele ötödik fejezetének hetedik verse különösen fontos a számomra: „Minden gondolatok őreá vessétek, mert neki gondja van rátok.”

– Visszatekintve működésének hat esztendőjére melyek azok az események, amelyekre különösen is szívesen emlékszik?

– Természetesen sok mindent meg lehetne említeni, de most, hogy választanom kell, legszívesebben talán három olyan, évente megtartott rendezvényt emelek ki, amelyek mára hagyománnyá, az új egyházkerület életének szerves részévé lettek: az egyházkerületi kórustalálkozókat, az egyházkerületi napot, valamint a tudományos pályázatok meghirdetését.

– A hatéves ciklus letelével a kerület gyülekezetei dr. Szabó György személyében új felügyelőt választottak. Mivel adta át neki a stafétabotot? Adott-e esetleg ötleteket az utódjának?

– Biztosítottam őt arról, hogy minden szívesen segíték neki, amiben csak tudok. Egészen konkrét tanácsokat azért nem tudtam adni neki, mert a felügyelői feladatkör a tisztújítás után minden bizonnyal sokat változik azáltal, hogy az egyházkerületi felügyelők ezennél már nem tartoznak az országos elnökségbe; a testületet mostantól fogva a három püspök, valamint az országos felügyelő alkotja majd, a kerületi felügyelők pedig az országos presbitérium tagjai lesznek.

Amikor beszélünk, a következőt nem említettem dr. Szabó Györgynek, de most kihasználom a lehetőséget, hogy „elmondjam” neki: nem szabad elfeledkeznie arról, hogy minden egyház-kormányzati szinten – legyen az gyülekezet, egyházmegegye vagy épp egyházkerület – a hiteles működés legfontosabb feltétele Jézus missziói parancsának szem előtt tartása.

„A Tegetek tanítványa minden népet...” felszólítás megvalósításához elsősorban természetesen gyülekezeti szinten kellene hozzáfogni. Véleményem szerint arra lenne szükség, hogy minél többeket bevonjunk a gyülekezeti munkába. Örülök, ha egy-egy egyházközség tagjai igyekeznek megszólítani és közösségükbe hívogatni azokat az evangélikusokat, akik eltávolodtak egyházuktól. Ehhez, úgy gondolom, a lelkési segítség mellett megfelelő tanfolyamok indítására, illetve elvégzésére lenne szükség.

Az „utolsó szó jogán” még annyit üzennék neki és egyben a lap olvasóinak is, hogy mindig, minden helyzetben bízzák rá magukat Istenre. Személy szerint engem mindaz, amit életem és szolgálatom során átélhettem, megtanított arra, hogy teljesen rá hagyatkozzam, mert ő csak jót ad. Bármennyi időt és bármilyen feladatot is kapok még tőle, hálával és köszönettel fogadom, és mindenkinek azt tanácsolhatom, hogy ők is hasonlóképp cselekedjenek, mert élni csak így érdemes.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Harcosok érted!

2006. október 1.
Deák téri Evangélikus Templom

17.30-tól közös éneklés, lehetőség személyes gyónásra
18.00: Tamás mise

Gyermekmegőrzést biztosítunk.

http://tamasmise.mindenkilapja.hu

TAMÁS MISE
A keresők istentisztelete

KELL-E CSALÁDI ISTENTISZTELET?

Gyerekek a templomban

Mekkora baj, ha a templomban nincsenek gyerekek, hiszen ők jelentik a jövőt! Vagy még nagyobb baj, ha ott vannak, mert akkor hova lesz az úrvacsora és az imádságok emelkedett pillanata a sok mocorgástól, fészkelődéstől? A gyerekbarát, családokat a templomba hívogató családi istentisztelet létjogosultságának kérdéseit járták körül hét budai gyülekezet lelkészei és laikusai Kézdy Péter piliscsabai és Fodor Viktor pesthidegkúti lelkész meghívására Piliscsabán a múlt hét végén. Egymásra figyelve, jó hangulatban ismerkedtünk meg a családi istentisztelet különböző lehetséges formáival.

Van, ahol ez a havi alkalom a főistentisztelet helyét kapja, gyakran éppen azért, mert összesen egy istentisztelet van csak vasárnap, és az havonta a családoké. Hogyan viselik ezt a nem családok, vagy akik már elszoktak a gyerekzajtól, akik már elfelejtették saját szülőként megélt örömeiket és küzdelmeiket?

Van, ahol külön időpont a családoké vasárnap délután vagy a két délelőtti istentisztelet között. Ez persze többletadatokat ró a lelkészre és a kántorra, és – a tapasztalatok szerint – laikusok bevonása nélkül alig valósítható meg. Ez a felállítás bár nem teszi próbára a nem családokosok türelmét, nem is batorítja a gyülekezet közösségét a kölcsönös tolerancia gyakorlására, és a rétegesítést is erősíti.

Van, ahol hangsúlyos a liturgia: a sok hangszeres – gitáros vagy taizéi – zene és a gyerekek olvasta szöveg párosul a közvetlen hangú, mesével és tárgyakkal

színesített „prédikációval”. Ilyesfajta megoldást kínál az új Liturgikus könyv is: a gyerekek számára érthetően megfogalmazott liturgia a gyülekezet széles körét igyekszik bevonni.

Van, ahol a terep viszont teljesen a gyerekeké: néhány perces kötött imádság és igeolvasás hosszú játékos együttléte keretez.

Mi a cél? Hogy gyengéden beszoktasuk a gyerekeket a „mi” istentiszteletünkre? Vagy éppen fordítva: a gyerekek kedvéért „mi” találjuk meg az Isten szentségét a zajosabb formában? Egy biztos: a gyerekeket be kell engedni a templomba, és meg kell tudni fogalmazni számukra is az örömhírt. A többi pedig már szeretet és türelem kérdése.

■ – ISZ –

Horváth-Hegyí Olivér felvétele a múlt vasárnap fennállásának tizedik évfordulóját – Fabiny Tamás püspök szolgálatával – ünneplő budaörsi gyülekezet hálaadó istentiszteletén készült

CSORBA ISTVÁN

Emlékező fohász

Sátrak erdejében,
Zöld lombok ölében,
Élménykeresésben
Lettem társakat.
Rekkenő hőségben,
Óriás fák tövében,
Zendülő zenében
Szállott könyörgésem
A derűs ég alatt:

Segíts meg, Istenem!
Zengjem dicsőséged
Ótthon is untalan!
Légy segítőm nekem,
Ne hagyd csüggedésben,
Oltalmadat kérem,
Kegyelmes, jó Uram!

Az EvÉlet (jeligés) Szélróza vers- és novella-pályázatán első díjra érdemesített vers.

HETI ÚTRAVALÓ

„Krisztus Jézus megtörte a halál erejét, és az evangélium által világhosszra hozta az elmúlhatatlan életet.” (2Tim 1,10)

Szentháromság ünnepe után a 16. héten az Útmutató reggeli s heti igéi ezt az örömhírt zengik: Jézus Krisztus – Isten, ezért ő a feltámadás és az örök élet a mi számunkra. Válaszd az életet! Október első vasárnapja egyben aratási hálaadó ünnep: „Mindenek reád néztek, Uram, hogy megadd eledeleket idejében.” (Zsolt 104,27; LK) A mi mindennapi kenyérünket mind ez idáig megadta Istenünk, ezért istenfielem és meglepedés töltse be szívünket! Jézus a kapzsiságtól óv a bolond gazdag példázatával: „...mert ha bőségben él is valaki, életét akkor sem a vagyona tartja meg” (olvasd: Lk 12,13–21), hanem az örök Vagyok! Jézus hétszer jelenti ki önmagáról János evangéliumában: Én vagyok! Lázár feltámasztása előtt Mártának mondta: „Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbenem, ha meghal is, él; és aki él, és hisz énbenem, az nem hal meg soha. Hiszed-e ezt?” (Jn 11,25–26) Válaszunkat személyesen neki mondjuk el! Pál is erre biztat: „Ne szégyellj hát a mi Urunkról szóló bizonyosságát...” (2Tim 1,8), mert Jézus a Szabadítónk és a Megváltónk! Istenünk kegyelméből marandó étellel ajándékoz meg bennünket, amely Krisztusban van elrejtve, ezért: „Mint a szarvas vágyódik a folyóvízre, úgy vágyakozik utánad a lelkem, Istenem!” (Zsolt 42,2; LK) Most azonban – a kegyelem állapotában – ne a bűnnek, hanem az igazságnak szolgáljunk, „mert a bűn zsoldja a halál, az Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet Krisztus Jézusban, a mi Urunkban” (Róm 6,23). Pállal ugyanaz történik, mint Mesterével; a zsidók őt is a pogányok kezébe adják: „...én nemcsak megkötöttem, hanem meghalni is kész vagyok Jeruzsálemben az Úr Jézus nevéért.” (ApCsel 21,13) Az élet fejedelme arámul szült Jairus tizenkét éves gyermekéhez: „Leányka, neked mondom, ébredj fel!” (Mk 5,41), s a halál álmából feltámasztotta őt e földi életre. S mert Jézus harmadnapon feltámadott, hittel „várom a halottak feltámadását és az eljövendő örök életet” (Niceai hitvallás!) Pál életfilozófiája tömören ez: „...nekem az élet Krisztus, és a meghalás nyereség!” (Fil 1,21) A názáreti Jézus így mutatkozott be elfogatásakor: „Én vagyok.” (Jn 18,5,8) Az ő nevére minden térd meg fog hajolni. Ha pedig már nekem is bemutatkozhatott, leborulhatsz előtte, s megvallhatod, „hogy Jézus Krisztus Úr az Atya Isten dicsőségére” (Fil 2,11)! Az Atya Isten mutatta be a három kiválasztott tanítványának a megdicsőült Jézust: „Ez az én szeretett Fiam, reá hallgassatok!” Luther tanítja: „Aki Krisztust hallja és látja, legyen bizonyos, hogy Istent hallja és látja. Mert Krisztusban lakozik az Istenség egész teljessége. Rajta kívül nincs Isten, hogy megtalálhatnám, s hozzájuthatnék.” A hegyen tanítványai „senki mást nem láttak maguk mellett, csak Jézust egyedül” (Mk 9,7,8). Nekünk sem kell más Úr, csak „egyedül Krisztus”! Hittel kérhetem tőle ma is: „Életem, Jézus, egyedül te töltsd be...” (EÉ 387,1)

■ GARAI ANDRÁS

Nincs erőm a szüléshez...

„Ezt üzeni Ezékiás: Nyomorúságnak, büntetésnek és szégyennek a napja ez a nap, mint amikor a gyermek az anyaméh szájáig jut, de nincs erő a szüléshez.” (2Kir 19,3)

SZÓSZÓRÓ

Ifjúságirovat-gazda: Györe Balázs

Egyedül csak én. Szoba, parányi pókokkal és komisz árnyakkal az asztalom alatt. Meghaltunk, elbújtunk ide, lapítunk a sötétben, keressük azt, aki element. Már nem várjuk, és már nem akarunk boldogok lenni! Elég legyen a vágyból, azt hiszem, fáradt vagyok. Most csak nekem esik az eső, és a szél csak nekem játszik a redőnnyel. Amíg emlékszagom ágyamon fekszem, odakinn mesze, a borongó erdőben nekem vonulnak az öze, nekem szől a magányos mozdonyok kürtje, és nekem nyögnek a hidak rozsdás pillérei. Távol a hideg úr peremén, az atomkáosz legmélyén velem bolyongnak az utolsó csillagok, szirtek világítótoronyai, puszták bazalttűi, velem üvölt az elmúlás. Velem van mind, ki nem ember, velem van, ha látta már a világot.

Üzenet vágat valahonnan az éjszakából. Itt csörren, valaki koncertre hív, valaki velem akar lenni. Indulok, már csukom az ajtót, már zörög a kulcs, már kötöm az övem, már imádkozom: Isten óvjon ma éjjel a bajtól.

Lelépek az utcára, és walkmancinogásra dobban a szívem. Olyan most az aszfalt, mintha gránittömböket mosna a tenger, fekete, és lángol a kirakatok derengő fényeiben. Csendsben lépkedek utakon, melyeken ilyen tájban már csak a kísértetek trappolnak szomorúan, keresve magukat a reklámtáblák fehérjében. Nem vagyok még öreg, de már tudom, milyenek azok a dolgok, amelyek igazán félelmetesek, mennyire igazak a képek, amelyeket szembogaram igyekszik befogni, és hogy a jövő csupán annyit tesz, mint újra várni valamit, ami már volt, ami már lehetett volna, és ami már talán megtörtént, de akkor még nem volt jó. Ha valaki a múltból jön, a jelen csak gyalázat, mert van mihez viszonyítani.

És szakad az eső, viharos a szél, zöld derengésben hullámszik az ég. Fáradtan

Mit kezdjek az álmaimmal?

EVÉLET LELKI SEGÉLY

Szökéné Bakay Beatrix

► „Sokat gyöttrődöm az álmaim miatt. Nemcsak azért, mert rémisztők, hanem azért is, mert mindig úgy tudtam, hogy az álomfejtés babonás dolog. Biztos vagyok benne, hogy a Krúdy-féle álmoskönyvre keresztény ember nem építhet, amikor magyarázatot keres álmaira. Ugyanakkor mégsem lehet véletlen, hogy álmodunk. Bizonyára fontos a szerepe a személyiségfejlődésünkben. Ezért szeretném tudni, hogy mit üzennek az álmaim. Kérem, írja meg, hogy érdemes-e ezzel foglalkoznom, vagy próbáljam meg inkább elfelejteni az álmaimat!”

Kedves Emese! Köszönöm szépen izgalmas témájú levelét és azt is, hogy megosztotta velem kételyeit! Biztos vagyok abban, hogy több kedves olvasóm húzza fel most érdeklődve szemöldökét kérdése láttán, és várja izgatottan a választ, hiszen mindnyájan álmodunk! Akár emlékszünk rájuk, akár hamar elfelejtjük őket, akár évek óta a fejünkben mozogódnak, akár nem tulajdonítunk nekik semmi jelentőséget – mégis titokzatos dolog ez az álomkérdés...

Az bizonyos, hogy az álom a lélek, a psziché tudattalan mélységeiből fakad fel. Feladata elsősorban az, hogy fenntartsa a psziché egyensúlyát. Az álom jelbeszéd. Nem fogalmaz tudományos vagy racionális mondatokban, és logikája is eltér attól, amit tudatosan használni szoktunk. Jellemző rá, hogy a szimbólumok és példázatok képnnyelvét használja. Általában az álmodó belső helyzetéről, lelkivilágáról tájékoztat. Közvetít a tudatos énem és lényem tudattalanja között. Lereagálja a személyiségünket érő hatásokat. De olykor az álmon keresztül saját lényén túli üzeneteket is kaphat az ember, méghozzá a mindenség Urától!

„Hiszen szól az Isten így is meg amúgy is, de nem törődnek vele. Álomban, éjszakai lábmásban, amikor mély álomba merül az ember, vagy a fekvőhelyén szendereg, akkor ad kijelentést az embernek, és intelmeire pecsétet tesz.”

(Jób 33,14–16) Emese nem ír részletesen arról, hogy milyenek azok a rémisztő álmok, amelyek miatt sokat gyöttrődik, de a következőképpen folytatódó igeversék segíthetnek a megértésükben: „Így téríti el az embert a rossz cselekedettől, és így óvja meg az embert a kevelységtől. Így akarja megőrizni lelkét a sirtól, és életét, hogy ne döfje át fegyver. Így fegyvelmezi fekvőhelyén fájdalommal és csontjainak szüntelen háborgásával.” (17–19)

Ezért semmiképpen sem biztatnám arra, hogy felejtsd el az álmaid, és ne foglalkozz velük! Hiszen Önnek mint Biblia-forgató embernek nem is kell magyaráznom, hogy a Szentírásban milyen jelentős helyet foglalnak el az álmodó és a látomások, amelyek gyakorta éjjel lepték meg a Szentírás embereit. Gondoljunk itt József (1Móz 40) és Dánielre (Dán 1,17); ők mindig Istentől kérték és kapták meg az álmodó magyarázatát. De említhetem Ábrahámot (1Móz 15,12), Jákóbot (1Móz 28,12–16) vagy Salamont is (1Kir 3,5). Vagy az Újszövetségből Józsefet (Mt 1,20), Pilátus feleségét (Mt 27,19) és Pált (ApCsel 16,9), akiknek nagyon komoly jelentőségű, a jövőjükre és a környezetükben élők jövőjére is kiható álmaik voltak.

Összefoglalóan pedig megállapíthatjuk, hogy mind az Ó-, mind az Újszövetség bizonyossága szerint Isten felhasználta az álmodókat vagy az álomban kapott látomásokat arra, hogy üzenjen a kiválasztottaknak. Az is bizonyos, hogy akik erre az üzenetre alapozva mertek cselekedni, mindig helyesen cselekedtek. Nyilvánvaló, hogy Isten Jézus Krisztusban adta számunkra a legmagasabb rendű kijelentést, illetve az is, hogy új kijelentések nincsenek. De tartsuk fenn a jo-

got Isten számára, hogy a mai posztmodern ember számára is vannak, lehetnek üzenetei az álom jelbeszédén keresztül! Nem kellene ettől ennyire félnünk! Vagy netán az a baj, hogy könnyebb megszokott vallásosságunk kerékvágásában helyben járnunk, mert attól minden maradhat a régiiben?!

Ne felejtjük, hogy a legmodernebb pszichiátriai szakkönyvek úgy beszélnek az álomról és az álomfejtésről, mint a lélek megismeréséhez leginkább célravezető útról. Természetesen én is óva intem attól, hogy a babonák világának okkult területére tévedjen. Helyeselem, hogy álomfejtési kísérletben nem támaszkodik a Krúdy-féle Álmoskönyv magyarázataira. Javasolom, kérje a mindenható Istent, hogy fejtsd meg álmai titkát – akár személyesen Önnek, akár egy tapasztalt és hivatásos keresztény lélekűvár segítségével.

Különös figyelmet érdemel az a tény, hogy Emesének visszatérő álmai vannak. Most nem idéztem sorokban beszámoló arról, hogy ezek kivégzéssel, halállal függnek össze. Eszembe jut a közmondás: „Az ismétlés a tudás anyja.” Úgy gondolom, hogy Isten nyomatékosan figyelmezteti valamire. Érdemes végiggondolnia, hogy nem halt-e meg, nem záródott-e le életében az elmúlt időszakban valami! Egy kapcsolat, egy reménytelinek látszó terv. Nem hagyta-e el az életkedve? Nincs-e veszélyben? Nincs-e elrendezetlen ügye? Esetleg nem ítéli-e el önmagát nagyon valamely tetteért?

Emese, kérje az Úr útmutatását és védelmét! „...szememet nem hagyom aludni, szempilláimat nyugodni, míg nem találok helyet az Úrnak...” (Zsolt 132,4–5) Ígével és imádsággal az ajkán aludjon el, ne tévézéssel és nassalással. Isten bocsát békés álmodó szeméremre, és kínál felüdítő pihenést testének. Próbálja ki! Imatámogatásra számíthat!

■ SZÖKÉNÉ BAKAY BEATRIX

Levelüket „Lelki segély” jelleggel várjuk szerkesztőségünk címére. Kérjük, jelezzék, hozzájárulnak-e ahhoz, hogy a levelükre adott választ lapunkban is megjelenjen.

■ TATAI GÁBOR

Hallgatnak, ismerem, követnek

Három ige szólt egy csendes, verőfényes őszi napon

Jézus szavai, az Útmutató aznapra kiírt igéi (Jn 10,27) csendültek fel az Evangélikusok Közössége az Evangéliumért (EKE) őszi csendesnapján szeptember 23-án a piliscsabai Béthel Missziói Otthon falai között.

A jó pásztor hívó szavának engedve az ország számos távoli pontjáról érkező és a templomot teljesen megtöltő evangélikusok előtt hangzottak el ezek az igék. Mindazoknak, akik az Úr iskolája hitépítő, -melyítő tagozatának nemcsak hallgatói, hanem az ige tevékeny megvalósítói is szeretnének lenni keresztény életfolytatásuk révén. Jézus örömezetét ezúttal két, lelkipásztori szolgálatra készülő teológus, valamint egy, a szolgálat útját már több évtizede járó lelkész tolmácsolta.

Kósa Gergely ötödéves teológushallgató a jó pásztor hangját hallgató és meghalló juhokról szólt, hangsúlyozva, hogy ez nem jelenthet passzivitást. Isten igényli a párbeszédet, ezért beszéljünk imádságainkban mindenről minket pásztorolók Urunkkal! Jorsits Attila harmadéves teológus Jézus csodálatos kijelentését hirdette: a jó pásztor ismeri az övéit, és szoros sze-

retetkapcsolatban van velünk. A záró, úrvacsorára is felkészítő igeosztályban Selmezi Lajos nyugalmazott lelkipásztor a juhoknak az őket hordozó Úr szeretetére adott egyetlen jó válaszával beszélt: kövessük Jézust!

E tetstet-lelket melegengető, de már az őszi nyitányát jelző napon került sor az EKE Alapítvány két éves bibliaiskolájában végzetek fogadalmátételére és kibocsátására is. Györfi Mihály lelkész négy, eredményes vizsgát tett hallgatónak adta át az oklevelet; további hat fiatal, aki befejezte tanulmányait, emléklapot kapott.

A közös ebédet követő fórumbeszélgetés keretében a hitélet gyakorlati kérdései kerültek terítékre; miként válhat ez a három ige – *hallgatnak, ismerem, követnek* – valóban cselekvést, történet, létezés jelző valósággá Jézus mai követőinek a mindennapi életében? Az EKE fiatalokból álló s mindenütt bevezethető „akciócsoportjának” előadása pedig azt illusztrálta, hogy a nem jól elsajátított ismeretekből nem lesz a gyakorlatban is használható tudás.

■ –1–5

Egyházkerületi munkatársképző

Ebben az esztendőben a kőszegi Evangélikus Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Informatikai Szakközépiskola adott helyet az egyházkerületi munkatársképző napnak szeptember 23-án. A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület területén szolgáló gyülekezetekből érkező mintegy negyven résztvevő előtt bevezetőjében Ittész János püspök elmondta, hogy hat évvel ezelőtt szembesült a lelkészek leterheltségével. Ekkor fogalmazódott meg benne, hogy szükség lenne gyülekezeti munkatársak képzésére, bár – tette hozzá – a lelkészek közül sokan nem élnek a munkatársak nyújtotta lehetőséggel. Akik viszont eljöttek Kőszegre, az itt kapottakat – reménye szerint – beépítik saját gyülekezetük életébe.

A nap első előadója Aaron Stevens amerikai presbiteriánus lelkész, a Protestáns Missziói Tanulmányi Intézet munkatársa volt, aki szerint feltűnő a különbség azon gyülekezetek, ahol laikusok is szolgálnak a lelkészekkel együtt, és azok között, ahol nem. Téves az az elképzelés, hogy a lelkész szent, a világi gyülekezeti tag pedig más értékrend szerint él. Felhívta a figyelmet, hogy laikus szavunk a laosz szóból származik, amely Isten népét jelenti, nem pedig olyan embert, aki semmihez sem

Aaron Stevens előadása

ért. Végezetül kiemelte, hogy a lelkészek rendszeresen ajánljának építő jellegű és teológiailag is helytálló irodalmat munkatársaiknak.

A délutáni előadó Mészáros Tamás, a Fejér-Komáromi Egyházkerület felügyelője volt, aki *Civil szolgálatok a gyülekezetben* címmel tartott személyes jellegű előadást az egyházunkban végezhető laikusmunkáról.

■ –5–A

ISTENTISZTELETI REND | 2006. október 1. – Budapest

Szentháromság ünnepe után 16. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.

Lekció: Lk 7,11–17; JerSír 3,22–26.31.32. Alapige: Ef 3,13–21. Énekek: 355., 322.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Gémesi Andrea; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fehé** de. 10. (úrv.) Madocsai Miklós; **II., Madori u. 6.** de. 3/4 ii. (úrv.) Sztójanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögőrok u. 9.** de. fél 10. (úrv., családi) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Mártonffy Marcell; **Óbuda, III., Dévay Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstock M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv., családi) Smidélus Gábor; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 6. (Tamás-mise) dr. Orosz Gábor Viktor; **VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (családi) Szántó Enikő; du. 11. (úrv.) Aradi György; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Kertész Géza; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Szpisák Attila; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Kertész Géza; **VIII., Vajda P. u. 33.** de. 9. (úrv.) Smidélus András; **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. (úrv.) Smidélus András; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Blázy Árpádné; de. fél 10. (úrv., családi) Joób Máté; de. 11. (úrv.) Blázy Árpádné; du. 6. Blázy Árpád; **XI., Németszőlgyi út 138.** de. 9. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv., családi) Keczkó Pál; de. fél 12. (úrv.) Bácskai Károly; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Kende György; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kende György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv., hálaadó) id. Pintér Károly; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Kende K. Péter; **Rákospalota, XVI., Régi Főti út 75. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Bátorovszky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv.) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Bathányi I. u.** de. fél 11. (úrv.) Blaticzky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Blaticzky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Kósa László; **Rákosszentmihály, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Kósa László; **Rákosszabab, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Rákossziget, XVII., Gózon Gy. u. 11.** (úrv.) Eszlényi Ákos; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Györi János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Máté; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; **Budakeszi (református templom)** de. fél 9. Bácskai Károly.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

A hálaadás valódi oka

Új szárnyal bővült a szarvasi evangélikus óvoda

► **Kettős hálaadásra gyülekeztek a Szarvas-Ótemplomi Evangélikus Egyházközség hívei szeptember 24-én, vasárnap. A gyülekezet tagjai nemcsak a szokásos aratási hálaadó ünnepen vehettek részt ezen a napon, hanem a közösség jövőjét megalapozó gyarapodásért is hálát adhattak. Befejeződtek ugyanis a Benka Gyula Evangélikus Általános Iskola és Óvoda nevű intézmény óvodaépületének bővítési munkálatai. Az új épületszárnyat az istentiszteletet követően Gáncs Péter, a Déli Egyházkerület püspöke szentelte fel.**

A szarvasiak nagy örömeire szolgált, hogy óvodájukban a gyermekek létszáma – az induló számhoz képest – az elmúlt években a háromszorosára nőtt, s ez indokolta tette az épület új szárnyal való kibővítését. A beruházás költségeinek nagy részét a Magyarországi Evangélikus Egyháztól kapott támogatás mellett főleg önerőből gazdálkodta ki az intézmény.

A múlt század elején épült óvodában a gyermeklétszám emelkedése miatt az épület befogadóképességének növelésére, elsősorban csoportszoba-bővítésre volt szükség. Ezzel egyidejűleg azonban át kellett alakítani a fűtési rendszert, és új vízvezeték kiépítésére is sor került. Az óvoda

udvarát díszburkolattal rakták ki, és még arra is futotta, hogy az épület mögött elterülő játszótér parkosítsák. Az épület megszüntetéséhez, belső díszítéséhez önkéntes, áldozatos munkájukkal hozzájárultak az intézmény dolgozói, tanstestületének tagjai, valamint a szülők is.

FOTO: PÉTER GÁBOR

Az ünnepi hálaadó istentiszteleten Gáncs Péter hirdette Isten ígését. Lázár Zsolt, Horváth Zoltán Olivér és Horváth Anikó lelkészek liturgiai szolgálatával. A Déli Egyházkerület lelkészi vezetője Gal 5,25–6,10 alapján tartott prédikációjában rámutatott annak a fontosságára, hogy az egyház tudja megszólaltatni a hála-

adás hangját, és legyen képes az elért eredményekre és az öröme irányítani a figyelmet a jelenlegi feszült társadalmi helyzetben, illetve annak ellenére is. Az óvodabővítés kapcsán a gyülekezet nemcsak valamiért, hanem *valakikért* is hálát adhat, hiszen nem az örömet önmagában, hogy épületeket avathat az egyház, hanem az, hogy van kiknek épületet bővíteni: a hálaadás valódi oka az, hogy gyerekek töltsék meg az óvodát.

Az istentisztelet után az ünnepi közösség az óvoda épületéhez vonult, ahol elsőként Lázár Zsolt, a Szarvas-Ótemplomi Egyházközség lelkésze köszöntötte a résztvevőket. Az épületszentelés szolgálatát Gáncs Péter püspök végezte. Ezt követően a gyerekek adták elő verses-énekes műsorukat, majd saját készítésű ajándékkal lepletk meg Gáncs Péter püspököt és *Radosné Lengyel Annát*, a Déli Egyházkerület felügyelőjét, aki ez után mondta el köszöntő szavait.

Az épületszárny-szentelés ünnepi alkalmán részt vett Kiszely Mihály, Szarvas alpolgármestere, aki személyes élményként elmesélte, hogy nyolcvannégy éves édesanyja ebbe az épületbe járt óvodába. Beszédében arról biztosította az intézmény vezetőjét, hogy a város a jövőben is támogatni fogja a Benka Gyula Evangélikus Általános Iskolát és Óvodát. Az ünnepi alkalom az óvoda megújult udvarán megrendezett állófogadással ért véget.

■ P. G.

Közelebb volt hozzá az ég

Bolla Árpád (1931–2006)

Gyerekkéjjel, amikor először találkoztam vele, nagyon tetszett, hogy ő egyszerre lelkész és villanyszerelő. Akkor még nem tudtam ennek hátteréről, egyszerűen csak izgalmasnak tartottam ezt az összekapcsolást. Később értesültem róla: azért kellett fizikai munkát vállalnia, mert sajátos priuszával hosszú időn át nem juthatott tovább a segédlelkészi beosztásnál. Ezt a büntetést mérték rá a hatalmasok azért, mert 1958 elején nem volt hajlandó elítélni a másodsorú is félreállítandó *Ordass Lajos* püspököt. Nem tekintette magát mártírnak, és akkor sem akart ebből a személyes helytállásból tőkét kovácsolni, amikor – utólag! – oly sokan próbálták önmagukat örök ellenállóként és hitvallóként bemutatni.

Tette a dolgát. Éveken át csak segédmunkásként alkalmazta a Fővárosi Neon Vállalat, hogy melóruhában, több emeletmagasságban villanyt szereljen? Se baj, ő erre azt mondta: itt az ég is közelebb van. Közben pedig szép csendben végezte Dunakeszin a kápláni munkát: alighanem világrekordnak számít, hogy huszonegy évig volt segédlelkész... Az akkori egyházvezetőség – akárcsak József ellen a testvérei – rosszat tervezett ellene, de Isten ezt jóra fordította. A franciaországi munkáspapok emberközelit szolgálatát végezhette. Overallos munkással és tisztességes vállalatvezetővel egyaránt szót tudott érteni. Ebben a közegetben elismerték képességeit, megbecsülték hozzáértését. Ő, aki az Állami Egyházügyi Hivatal tiltása következtében még Csehszlovákiába sem kaphatott volna útlevelet, vállalata kiküldésében Európa, Ázsia, a Közel-Kelet, Afrika és Dél-Amerika számos országába eljuthatott. Idővel főenergetikus lett. Kommunista vállalatvezetők tőle hallottak először Jézus Krisztusról.

A dunakeszi–göd–szőlőligeti társ egyházközségből idővel Rákospalotára került, ahol tizenöt éven át volt a gyülekezet lelkipásztora. Bizonyos értelemben a rendszerváltozás egyik jelének tekinthettük, hogy a Pesti Egyházkerület eszperese is lett. Mindig végtelen derűvel, igazi integráló készséggel fogta össze a sokszínű közösséget. Ebben az időben

sem érte be soha a hagyományos lelkészi szolgálattal. Fantáziája mindig szárnyalt. Elsőként karolta fel az erdélyi, majd a délvidéki menekültek ügyét. Leményesen látogatta és segélyezte őket, irányította az országos akciókat. Rákospalotán menekültközpontot hozott létre, ahol mindig szállást kaptak a rászorulóak. Az akkor szerveződő piliscsabai Béthel Missziói Otthon földrajzi és lelki középpontjára az ő álmai nyomán került egy Németországban lebontott fatemplom. Személyesen irányította az épület szét-, majd összeszerelését, a szállítást, a belső kialakítást.

A lelkészi szolgálatból nyugdíjba ment, de vibráló énjé újabb lelki kalandok felé vitte. Előbb elfogadta a braziliai São Paulo magyar gyülekezetének hívását, amelynek – feleségével együtt – igazi mindenese lett. Igét hirdetett, magyart tanított, óvodát szervezett.

Hazatérése után készséggel vállalt helyettesítést több gyülekezetben is.

Kőbányán egy ideig együtt szolgáltunk. Igehirdetéseit mindig az egészen természetes hang, ugyanakkor a nagy belső izzás jellemezte. Emberi kapcsolataiban is mindig hiteles maradt. Ha egy régen látott testvérnek osztott úrvacsorát, előbb – a „de jó, hogy itt vagy” szavak kíséretében – megsimogatta, csak azután adta neki az otyást és a bort.

Nagyon szerette a derűt, az anekdotázást, soha nem fogyott ki a szellemes történetekből. Nemzeti sorskérdésekben azonban nem ismert tréfát. Talán nem is csak lelki, hanem fizikai fájdalmat is okozott neki a magyarság szétszórása és az a tény, hogy felelőtlen

politikuskok újra és újra félrevezetik az embereket.

Az elmúlt öt évben Isten új munkamezőre, a kórházlelkészi szolgálatba küldte. Minden papos látszattól és keneteljességtől mentesen, egyszerű és hiteles szavakkal segítette a szenvedőket. Ott ült az ágyuk szélén, és hallgatta őket. Nem félt az élet és halál, a bűn és bűnbocsánat súlyos kérdéseinek felvetésétől sem. Példamutató módon fogta össze a kórházlelkészek kis csapatát.

Kórházlelkészi szolgálata akkor vált igazán drámaivá, amikor maga is rákos beteg lett. Beteget és orvost egyaránt megrendített az a bizonyosság, amelyre ettől fogva képes volt. Egy, a betegeknek szánt írásában így vallott erről: „Rendszeres vérképelemzés alapján kapom a kemoterápiát és a legjobb gyógyszereket. Vannak hosszabb időszakok, mikor egészségesnek érzem magam. Ezekért az időszakokért különösen is hálás vagyok Urannak, és igyekszem jól kihasználni a kegyelmi időt. Mindezeket azért írom hasonló vagy más, talán a tölem súlyosabb beteg testvéreimnek, hogy a legkilátásalanabb helyzetben se adják fel a reményt. Számoljanak józanul azzal, hogy életünk, benne betegségünk is csak egy pillanat az örökkévalóság országútján, de elég arra, hogy örökkévaló kincseket keressünk és találjunk.”

Szorongva kísértük figyelemmel egészségi állapotának alakulását. Ő maga tudta, hogy már nincs sok hátra. Találkozásaink, beszélgetéseink során tapasztaltam: elkészült az elmentelre. Az utóbbi hónapokban – akárcsak az egykori villanyszerelőhöz – közelebb volt hozzá az ég.

Mindvégig igazi társa volt *Helga*, a néhai marosvásárhelyi lelkész leánya. Három gyermeke és unokái közelségében, családi körben tudott igazán feltöltődni. Egyszer boldogan mesélte, mit mondott legkisebb unokája. Amikor a kis *Virág* a feltámadásról hallott, ezt mondta nagyszüleinek: „Ugye, a mennyben vártok rám? Lehet, hogy sokat kell várni, mert én még kicsi vagyok.”

Árpi bácsi, ugye várod őket? Ugye vársz minket? Ugye hozzánk is közelebb lesz az ég?

■ FABINY TAMÁS

IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSOK A MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUMBAN

1956 és a magyar agrártársadalom

▶ Az 1956-os forradalom ötvenedik évfordulója alkalmából szeptember 12-én konferenciával egybekötött időszaki kiállítás nyílt a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban 1956 és a magyar agrártársadalom címmel. A látóvalókról az egyik rendezőt, Farkas Gyöngyit kérdeztem.

– A kiállítás célkitűzése, hogy bemutassa azokat a Rákosi-korszakban kialakult agrár-problémákat, amelyek megoldását a magyar társadalom az 1956-os forradalomtól várta. Mely fő témák köré rendeződik az anyag?

– Olyan, az 1950-es években a paraszti társadalmat érintő kérdéseket mutat be, mint a kötelező beszolgáltatás, a kollektivizálás, a gazdálkodói szabadság korlátozása, a nagygazdák – „kulákok” – diszkriminációja vagy a tagosítások. A nagyarányú állami elvonás és a parasztesellenes politika következtében a gazdák már az ötvenes évek elején tömegesen hagyták el a mezőgazdaságot, és nagy területek kerültek ki a művelés alól. A problémákat előidéző gazdaság- és társadalompolitika megváltoztatására először 1953–54-ben történt kísérlet. 1955-ben azonban – Nagy Imrénél a hatalomból való kiszorulásával – újra visszatért a korábbi politika. 1956 őszén így a Rákosi-rendszer „szocializmust építő” politikájával elégedetlen társadalmi rétegek által megfogalmazott követelések között számos olyan volt, amely a korábbi évek mezőgazdaság- és parasztesellenes politikáját bírálta, és megváltoztatására szólított fel.

– Mit tudott tenni a Nagy Imre-kormány 1956 októberében?

– Éppen csak hozzákezdhetett a sérelmek orvoslásához: eltörölte a gazdálkodókra nehezedő legsúlyosabb terhet, a kötelező beszolgáltatást. A falvakban a szövetkezés önkéntességére hivatkozva, központi utasítások nélkül is megindult az erőszakkal létrehozott termelőszövetkezetek bomlása. A szövetkezetből való kilépésnek, illetve a szövetkezetek felszámolásának a szabályozására több településen az újonnan létrejött helyi forradalmi szervek tettek kísérletet.

A forradalom fegyveres leverése pedig nem jelentette a korábbi agrárpolitika változatlan visszatérését. A társadalmi támogatást nélkülöző Kádár-kormány a paraszti követelések részleges teljesítésével próbálta konszolidálni hatalmát vidéken, szűkíteni a vele szemben állók körét. A kötelező beszolgáltatás

tási rendszert nem állította vissza, és – taktikai okokból, valamint politikai-adminisztratív erő hiányában – a felbomlóban lévő termelőszövetkezetek erőszakos együtt tartására sem törekedett, sőt a gazdálkodási mód szabad megválasztására tett ígéretet. Korlátozottan lehetővé tette a szabad földforgalmat, megszüntette a vetéskényszeret, és vissza lehetett igényelni azokat a földeket, amelyeket tulajdonosaik korábban felajánlottak az államnak. Az úgynevezett mezőgazdaság-fejlesztési járulék eltörlése a paraszti társadalom felső rétege elleni politika végét ígérte.

Mindezek a változások – a növekvő adóterhek és a kinyíló agrárról ellenére is – sokak számára újra vonzóvá tették az egyéni gazdálkodást, és a korábbi években a mezőgazdaságot elhagyók tömegei – százötven-kétszáz ezer fő – kezdtek el ismét önállóan gazdálkodni. Úgy tűnt, hogy a bukás ellenére a társadalom egy széles rétege, a parasztság mégis haszonélvezője lehet a forradalomnak: a hatalom komolyan számolt az önkéntes szövetkezeti társulások mellett a paraszti kisüzemek tartós jelenlétével. Ezeket az illúziókat az 1958 végén újrainduló kollektivizálási kampány oszlatta szét, amely – a szocialista tömb elvárásaihoz igazodva – 1961-re teljes egészében kollektivizálta a magyar mezőgazdaságot.

– Milyen forrásokból állt össze a gyűjtemény? Milyen dokumentumok tekinthetők meg?

– Korabeli fotók, nyomtatványok, röplapok, plakátok segítségével kívánjuk bemutatni az 1948–49-től 1961-ig

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserepes Csilla
E-mail: ararat@lutheran.hu

terjedő időszakot. A Rákosi-korszakban készült fotók nagy része propagandacélból készült. Hasonló funkciója volt a *Ludas Matyi*ban – szatirikus hetilap – megjelenő karikatúráknak, amelyekből több szinten látható a kiállítás. Találkozhat még a látogató többek között a beszolgáltatás teljesítését igazoló vételi jeggyel, élelmiszerjeggyel, sertésvágási engedéllyel, téesszt, vagyis termelőszövetkezetet népszerűsítő broszúrákkal, belépési nyilatkozattal, téesszt számára kiadott működési engedéllyel, a micsurini biológia alapjait fejtegető tankönyvvel, Rákosi hatvanadik születésnapjára küldött díszes hordókkal, valamint a forradalmi követeléseket deklaráló röplapokkal.

– Az idősebb és a középkorostály nagy részének az emlékezetében talán még sok minden él mindebből. De mivel hívogatná a múzeumba az iskolásokat?

– Egy igen mozgalmas, eseményekkel teli korszakot ölel fel a kiállítás, melynek bemutatását igyekeztünk minél élményszerűbbé tenni, hogy a fiatalok is bepillantást nyerhessenek abba az – eddig talán csak hallomásból ismert – korba, amikor szüleik, illetve nagyszüleik voltak fiatalok.

■ JCSs

Trópusi esőerdők

Kiállítás és óriás társasjáték

A *National Geographic Kids* támogatásával nyílt vándorkiállítás és óriás társasjáték szintén a Vajdahunyadvárban, a mezőgazdasági múzeumban tekinthető meg. Ezt elsősorban kisgyermekes családok figyelmébe ajánljuk.

Az érdeklődők egy tizenöt állomásból álló társasjáték keretében mérhetik le tudásukat, és ismerkedhetnek meg az esőerdők titokzatos élővilágával: növényekkel és állatokkal. Lehetőség nyílik továbbá állatokkal való közeli ismerkedésre is – az élethű, fából és gipszből készült szobrok ugyanis megtekinthetők. Naponta háromszor természetfilmeket vetítenek, hétvégén pedig játszóház vár-

ja a gyerekeket. Csoportos látogatás esetén érdemes telefonon előre bejelentkezni.

A kiállításokkal kapcsolatos további információk a www.mmgm.hu honlapon található.

■ JCSs

Az 1956 és a magyar agrártársadalom című kiállítás december 31-ig látogatható. Nyitva hétfő kivételével 10-től 17 óráig. A Trópusi esőerdők című kiállítás október 15-ig tart nyitva. Megtekinthető kedden, szerdán, csütörtökön, pénteken és vasárnap 10-től 17 óráig, szombaton 10-től 18 óráig.

Napórabarátok találkozóján

▶ Az *Evangelikus Élet* 2005/31. számában olvasóink egész oldalas írásban tehetek virtuális napórátúrát – felkeresve Magyarországon jelenleg határain belül azokat az evangélikus intézményeket, templomokat és iskolákat, amelyeken napórák találhatók. A cikkhez e sorok írója jelentős segítséget kapott a hazai napórabarátoktól, a Magyar Csillagászati Egyesület és az alatti működő napóraszakcsoport tagjaitól. E szerveződés szeptember 23-án a Komárom-Esztergom megyei Táton rendezett országos napórást találkozózt.

Magyar napóra-katalógus és a Magyarország napórái című könyvek szerzője a középkori eredetű napórákat ismertette, kiemelten bemutatva az ebben az időszakban hazánkban készült árnyékórákat. Maróti Tamás fizikus, lelkes numizmatikus az érméken és papírpénzekeken megjelenő napórákról beszélt. Záró prezentációként Marton Géza egy napóratervezésben használható angol eredetű segédeszköz használatát szemléltette.

Az esemény alatt Fodor László hordozható napóráit, illetve Bereczky Ákos külföldi napórákról készült tablóját lehetett megtekinteni. Nem maradt el a folytatás bejelentése sem: a 2007-es találkozót Bács-Kiskun megyében, Hartán szervezik.

Ébéd után – stílszerűen – valódi nap-

órátúra következett a közeli Esztergom városába. Esztergom mellett, hogy kiemelkedően fontos szakraális hely, valódi „napóráváros”. Tréfásan azt is mondhatnánk, hogy minden lakosra jut egy árnyékvető, hiszen Budapest után itt ismert a legtöbb egykor létezett, illetve ma is „működő” ősi időmérő eszköz. Ennek megfelelően a résztvevők láthattak magánházon levő, illetve köz- és egyházi intézményen elhelyezett árnyékórákat egyaránt.

A napóra időbe zárt történelem? Valóban! Jól példázta ezt az a Bajcsy-Zsilinszky utcai árnyékóra, melyre az egész rendszerváltozás küzdelme vetült. Az épület 1989-ben MSZMP-székháznak épült, majd 1990-ben lett városi szabadidőközpont. A számai között elrejtve a pápalátogatás idejét is rögzítő, 1991-ben készült napórája még *Pro patria et libertate* (A hazáért és a szabadságért) formában, megcsontkítva viselte *II. Rákóczi Ferenc* jelmondatát. 1993-ban aztán országos hullámokat is keltő súlyos helyi közéleti vita után az időmérő felirata végül kiegészítést nyerhetett: *Cum Deo pro patria et libertate* (Istennel a hazáért és a szabadságért), mindezzel egy új időszámítás kezdetét jelezve.

■ REZSABEK NÁNDOR

A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (KÉSZ) révfülöpi szervezete szeptemberi összejövetelének vendége dr. Fabiny Tamás volt. Az Északi Egyházkerület püspöke Az egyházak a média asztalán című előadásában a médiának és a kommunikációnak a Bibliában is felfedezhető gyakorlatáról beszélt. A megjelentek megtekinthették az 1956-os eseményeket az evangélikus egyház szemszögéből feldolgozó, *Lutheránus forradalom* címet viselő filmet, és beszélgethettek az alkotás hátteréről, valamint szó volt az aktuális politikai és közéleti események keresztény szemmel történő elemzéséről. A rendezvényen közel százán vettek részt az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központ nagytermében.

■ HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR felvétele

Jubileumi világnap

Száz esztendeje diagnosztizálta a betegséget Alois Alzheimer

▶ Lapunk főszerkesztésének, *Gazdag Zsuzsannának* az írása nyerte az első díjat a Feledékeny (Alzheimer-kórral és más emlékeztetési zavarokkal) Emberek Hozzáértőjeinek Társasága (FEHT) és a Magyar Újságírók Országos Szövetsége által az évfordulóra meghirdetett pályázaton. Az írás *Kis hópelyhek az őrmők* címmel az *Evangelikus Élet* 2005/38. számában jelent meg.

fő szenved a kórbán; a hozzátartozóikkal együtt tehát körülbelül egymillió embert érint a betegség. Számukra is segítséget jelenthet a világnaphoz kapcsolódó, a Tesco áruházakban zajló felvilágosító kampány, valamint egy új – Az Alzheimer-kór és a demencia egyéb fajtái című – kiadvány, amely a SpringMed gondozásában jelent meg.

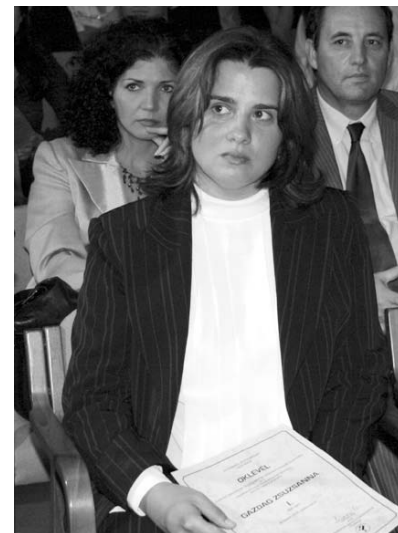

FOTO: BODTA DÉNES

A világnapot a Magyar Tudományos Akadémia kupolatermében neves művészek közreműködésével megrendezett gospelkoncert zárta, amelynek keretében résztettek hangzottak el *Gazdag Zsuzsanna* (képiünkön) említett írásából.

▶ EvÉlet-infó

SZERETETVENDÉGSÉGRE...

Márta krémese

Hozzávalók a tésztahoz: 20 dkg liszt, 16 dkg Rama margarin, 1 tojássárgája, egy csipet só, 3 evőkanál langyos víz.

A töltelékhez: 5 tojás, 20 dkg porcukor, 15 dkg darált dió, 3 evőkanál keserű kakaópor, 1 csomag sütőpor.

A krémhez: 5 dl tej, 2 csomag vaníliaüz, főzős pudingpor, 2 kanál kristálycukor, 15 dkg Rama margarin, 15 dkg porcukor.

Elkészítés: a tésztahoz valókat egy tálban összegyúrjuk, majd letakarva három-négy órára hűtőbe tesszük. Ezután két egyforma cipót gyúrunk belőle. Az egyiket egy lapos tepsiiben vagy a mélyebb tepsis hátoldalán szűzhatvanöt fokon körülbelül negyed óra alatt megsütjük. A másik tésztaalapot ugyanekkora kinyújtjuk és sütőpapírral bélelt vagy margarinnal jól kikent tepsibe tesszük.

A töltelék elkészítéséhez a tojássárgákat a porcukorral kikeverjük, majd belekeverjük a darált diót, a kakaót és a sütőport. Legvégül a kemény habbá vert tojásfehérjét adjuk hozzá. Ezt a masszát

FOTO: BODA ZSUZSA

egyenletesen elkenjük a tepsiiben lévő tészta, majd az előbbi hófokon körülbelül húsz-huszonöt percig sütjük.

A krémhez beletesszük a tejből a kristálycukrot, majd állandó keverés mellett felfőzzük benne a pudingport. Kihűtjük, a habosra kevert porcukros margarinnal öntjük, majd az egész krémet a kihűt tepsiben lévő tészta alá simítjuk. Legvégül a magában sült tésztaival befedjük és porcukorral gazdagon meghintjük.

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

A Keresztény Ökumenikus Baráti Társaság (KÖT) a folyó munkaévben első összejövetelét október 2-án 18 órai kezdettel rendezti a Ferenciek tere 7-8. szám alatt (Kárpátia udvar) a III. lépcsőház II. emeletén, a *Háló* nevű szervezet helyiségében A kopt ortodox egyház bemutatkozása címmel. Minden érdeklődőt szeretettel vár a társaság elnöksége.

Útitársak missziós bibliáira. Október 5-én, csütörtökön 18 órai kezdettel lesz az Evangélikus és Missziói Bizottság, valamint az Evangélikus Missziói Központ által szervezett bibliáira az Üllői úti országos iroda földszinti termében.

A Rákosszentmihály-Sashalmi Evangélikus Egyházközségben október 14-én, szombaton női konferenciát, október 15-én, vasárnap pedig férfikonferenciát szervezünk előadás, beszélgetés, önismereti tréning formában. Téma: a nemek közti hasonlóságok, különbözőségek; az emberi kapcsolatok hétköznapi csodái. Előadó: *Wasznerné Both Annamária*. Jelentkezési határidő: október 8. A konferencia költsége: 0-5000 Ft adomány. Ebédet biztosítunk. Tel.: 1/405-4877 (9 és 12 óra között). Szeretettel hívjuk és várjuk az érdeklődőket.

A lajoskomáromi Gyülekezeti Gondoskodásért Alapítvány kuratóriuma szeretettel megköszöni a 2004. évi jövedelemadóból kapott 1%-ot, mely 84 100 Ft volt. Ezen összeget nem költöttük el, hanem tartalékoljuk.

A Csillaghegyi Evangélikus Gyülekezet és Templomépítő Alapítvány megköszöni támogatóinak, hogy 2004. évi adójukból 560 594 forinttal (1%-os juttatással) segítettek az alapítvány munkáját. Az összeget a közösség hitéletének rendszeres alkalmai, az összegyűlekezési napok költségeinek fedezésére fordítottuk.

Az Asztali beszélgetések következő alkalmán, október 8-án 17 órakor D. dr. Harmati Béla tart előadást *Lutheránus kapaszkodók* címmel. Az együtt-létre mindenkit szeretettel hív a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Gyülekezete.

Következő számunkban:

EGOT Nyíregyházán

Köszönöm mindenkinek, aki házközségi felügyelői beiktatásom alkalmából velünk volt, és imádkozott. Hálás vagyok azoknak, akik szeptember 16-án eljöttek a kecskeméti felügyelői ünnepi istentiszteletére és közgyűlésre, és személyesen osztoztak örömmükben! Köszönöm a leveleket, dísztáviratokat, e-maileket, ajándékokat, amelyeket ebből az alkalomból kaptam.

RADOSNÉ LENGYEL ANNA,
a Magyarországi Evangélikus Egyház
Déli Egyházközségének felügyelője

A héten a következőkért imádkozunk: Magyarország (vasárnap); Pápa (hétfő); Vadosfa (kedd); Gödöllő (szerda); Budafok (csütörtök); Tiszaföldvár (péntek); Evangélikus Missziói Központ (szombat).

A Lutheránus Megújulás által szervezett imamozgalmat

SZÜLETÉS

Örömteli szívvel hirdetjük az Evangélikus Élet olvasóinak, hogy szeptember 15-én megszületett első gyermekünk, *Sára Zsuzsanna*. „...anyám méhétől hívott el az Úr, anyámnak szíve alatt már emlékezett nevemről.” (Ézs 49,1)
Györene Csengeri Katalin hittanár- és Györe Balázs teológushallgató

Újra Jubál!

Október 8-án, vasárnap déli 12 órától 22 óráig keresztény könnyűzenei fesztivál lesz a gödöllői Petőfi Sándor Művelődési Központban.

Evangélikus istentisztelet-közvetítés a Magyar Rádióban

A Magyar Rádió a Kossuth adó hullámhosszán október 8-án 10 órai kezdettel Mosonmagyaróvárról közvetíti az istentiszteletet. Igét hirdet Kiss Miklós, a gyülekezet lelkésze.

APRÓHIRDETÉS

1945 előtti könyveket, könyvtárat vásárolnék. Tel.: 1/340-8016.

Kaposvár mellett, a gálosfai idők ott-honában férőhelyek leköthetők. Tel.: 20/594-5568; www.galosfa-termal.hu.

Negyvenes keresztény házaspár referenciával szoba-konyhás alberletet keres, nem panelházban! Gondnoki feladatot is érdekel. Tel.: 70/585-4077; 70/571-8151.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Múlik a sötétség, és már fénylik az igazi világosság. 1Jn 2,8 (Ézs 52,9; Jn 11,1/2/3.17-27/41-45; 2Tim 1,7-10; Zsolt 65) Dehogy múlik! Szörnyű, hogy egyre rövidülnek a nappalok, s egy hosszú és fárasztó nap után már sötétben tér haza az ember! Az ige azonban nem erről a tapasztalatról s nem is a környezetünk megfigyeléséről szól, hanem az igazi Világosságról. Jézus Krisztusról, akinek a jelenlétét senki sem vonhatja kétségbe, s akinek a tanítványaiént bizony nekünk is sugározniuk kell a szeretet, a hit és a megtapasztalt bűnbocsánat lángocskáját. A kicsi fényugarak pedig, ha valóban az Úrból táplálkoznak, akkor ott is jelen vannak, és ott is az igazi fényforrásra mutatnak, ahol korábban mindent beborított a sötét.

Hétfő

Isten megsegít téged, a Mindenható megáld téged az ég áldásával felülről. 1Móz 49,25 (1Tim 2,4; Róm 6,18-23; 2Krón 34,22-33) Jákob, az egykori csaló halálos ágyán sok mindent felidézhet kalandokkal, fordulatokkal, szegyetlenjes eseményekkel és érdemtelenül kapott áldásokkal teli életéből. Leginkább azt, hogy méltatlansága és bűnei ellenére kegyelmes volt hozzá Isten, aki ígérete szerint utódait is vezeti, óvja majd. Hát lehet annál nagyobb örökséget kapni, mint a mindenható Isten áldását? Ugye nem? Ma is az a legtöbb, amit egy szülő a gyermekének adhat, ha az Úrra bízva életet.

Kedd

Pál írja: Júdea keresztény gyülekezetei személy szerint nem ismertek engem. Csupán ezt hallották: „Aki egykor üldözött minket, most hirdeti azt a hitet, amelyet valamikor pusztított.” És dicsőíteték énertem az Istent. Gal 1,22-24 (Zsolt 143,5; ApCsel 21,8-14; 2Krón 35,1-19) Saul páfordulása nagy cél érdekében történt: nem személyes előnyök vagy a divatos irányzathoz való csatlakozás kedvéért, hanem azért, hogy minél többen meghallják a megváltás örömhírét, és örök életet kaphassanak Krisztus által. Pál apostol, az egykori fanatikus keresztényüldöző a misszionáriusi élethivatással nehéz útra lép, de örömmel teszi, s akár rabságot is szívesen vállal. Szolgálatát így válik hitelessé és áldottá az ige-hallgatók számára. Vajon a mi életünket látva vagy bizonyoságtéző szavainkat hallva dicsérik-e a környezetünkben lévők az Urat?

Szerda

Gyűjtsd össze a népet, hogy meghallgassa igéimet, és tanuljanak meg félni engem mindig, amíg csak a földön élnek, sőt tanítsák meg erre a fiaikat is. 5Móz 4,10b (Mk 13,31; Mk 5,21-24.35-43; 2Krón 35,20-27) Tanítanám én, de hiába próbálom elcsalni az unokákat a templomban! Magaráznom én, de hiába próbálom megértetni a szüleimmel, hogy mitől változtam meg, s miért nem úgy gondolkodom, mint korábban! Örömmel tennék én bizonyoságot, de kinevetnek és lenéznek a hitem miatt! Uram, mégis tudom, hogy te vagy az élet, s nem adom fel missziói feladatokat még akkor sem, ha kudarcok érnek. S egyedül tőled remélhetek erőt, szeretetet és alkalmasságot, hogy a megfelelő helyen és időben hitelesen szólaljak meg! Ámen.

Csütörtök

Az Úr az én pástorom, nem szűkülök. Zsolt 23,1b (Jn 10,15b; Fil 1,19-26; 2Krón 36,1-10) Megszorítások és kiszámíthatatlan politikai erők keresztüztében nem látjuk biztatónak a közeljövőt. Egyet azonban most is biztosan tudhatunk: gondviselő Urunk van!

Péntek

Jézus azt mondta nekik: „Én vagyok az élet kenyere: aki énhezám jön, nem éhez meg.” Jn 6,35 (Zsolt 109,31; Jn 18,3-9; 2Krón 36,11-21) A földi kenyér csak ideig-óráig elégít meg, de később újra táplálékot kell magunkhoz vennünk. A földi ital csak egy darabig oltja el a szomjúságot, de később újra innunk kell. A lélek éhsége és szomjúsága is csak időlegesen enyhíthető bölcs gondolatokkal, filozófiákkal, emberi megoldásokkal. Jézussal azonban minden más: ha az ő jelenléte állandó, s megváltó áldozata folyamatosan áthatja életünket, akkor megvan mindenünk, amire igazán szükségünk van.

Szombat

De meghagytok Izraelben hétezer embert: minden tétet, amely nem hajolt meg a Baal előtt. 1Kir 19,18 (Jn 3,18; Mk 9,1-10; 2Krón 36,22-23) Sőhajtozunk keserűségünkben, mert olyan kicsi Krisztus egyháza, és olyan sokan vannak, akik nem tudnak a Megváltóról, vagy egyszerűen nem törődnek vele. Buzgón imádkozunk ébredésért, és egyre szomorúbban látjuk, hogy nem történnek látványos és tömeges megterések. Néha azonban rácsodálkozhatunk, hogy az evangélium terjed, és a Szentlélek igenis munkálkodik! Bizony, szép számmal vannak olyanok, akik nem az istenek, hanem az egyetlen igaz Isten előtt hajtának tétet. Térdre hát, testvérek! Térdre, hogy imádkozunk és dicsérjük az Urat!

■ HULEJ ENIKÓ

Helyesbítés. *Reha Pálné* szolnoki olvasónk hívta fel figyelmünket arra, hogy az *EvÉlet* augusztus 20-27-ei számában közölt, *A gyújtó hangú prédikátor* című írás szerzője tévedett, amikor VI. Sándor pápát a *Mediciekkel* rokonította, ő ugyanis valójában *Borgia* volt. Éles szemű olvasónknak köszönjük a helyesbítést! – A szerk.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból október 1-jétől október 8-ig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>10.55 / mtv Örömhír. Az evangélikus egyház műsora (26')</p> <p>11.20 / mtv Evangélikus ifjúsági műsor Szerkesztő: Nagy László (ismétlés: m2, 13.20) (10')</p> <p>11.30 / mtv Mai hitvallások „Jézus vére megtisztít” (ismétlés: m2, 13.30) (30')</p> <p>12.05 / Duna Tv Élő egyház (26')</p> <p>13.35 / Duna Tv Az első (magyar játékfilm, 1944) (80')</p> <p>15.04 / Kossuth rádió Kard és kereszt (31')</p> <p>20.00 / PAX (premier) Bibliai házasság gondozás (ismeretterjesztő sorozat) 2. rész (50')</p>	<p>9.00 / PAX Istentisztelet Portréfilm Győri János evangélikus lelkészről (60')</p> <p>15.30 / Bartók rádió A hét muzsikusa (30') Gyöngyössi Zoltán fuvalaművész</p> <p>16.45 / Filmmúzeum Tanár úr kérem (magyar játékfilm, 1956) (73')</p> <p>18.05 / PAX Sziget a szárazföldön, 1. rész Sziget 2006 – Közös pont a Cívil Szigeten (dokumentumfilm) (30')</p> <p>21.40 / Duna II. Autonómia Mámi (magyar játékfilm, 1937) (75')</p> <p>22.30 / Duna Tv Asszonyok a forradalomban (magyar dokumentumfilm, 2006) (51')</p>	<p>8.20 / Duna II. Autonómia Hajlékot embernek – Portré Kós Károlyról (magyar dokumentumfilm, 1998) (29')</p> <p>18.05 / PAX Sziget a szárazföldön, 2. rész (dokumentumfilm) (30')</p> <p>19.20 / PAX (premier) Kitöltött úr (33')</p> <p>A portréfilm Szita István evangélikus lelkész, festőművész változatos életútját mutatja be.</p> <p>20.35 / PAX Hegyi patak (drámai színház) (135')</p> <p>Tamási Áron színházát az Evangélium Színház adja elő három felvonásban.</p> <p>20.55 / Duna Tv A világ múzeumai (25')</p>	<p>5.25 / mtv és m2 A Hajnali gondolatok mai adásában evangélikus lelkészt hallhatunk.</p> <p>13.30 / Kossuth rádió „Tebenned bízunk eleitől fogva...” A református egyház felőrája</p> <p>18.05 / PAX Sziget a szárazföldön, 3. rész (dokumentumfilm) (30')</p> <p>20.45 / Duna Tv Lépések a jövőért – Szemben az ég (afrikai-dán filmetűd, 2003) (12')</p> <p>21.04 / Petőfi rádió Irodalmi-Élet-Képek (56')</p> <p>22.25 / Duna Tv Hosszú alkony (magyar játékfilm, 1996) (66')</p> <p>Az 1997-es Magyar Filmszemle fődíjas alkotása Töröcsik Mari „jutalomjátéka”.</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>14.00 / Duna Tv A forradalom hite. 6/3. rész: Az erdélyi forradalom (magyar ismeretterjesztő sorozat, 2006) (28')</p> <p>16.40 / Filmmúzeum Valahol Európában (magyar filmdráma, 1947) (99')</p> <p>17.05 / Duna II. Autonómia ... a kenyéren a lelkünk is benne van... (magyar dokumentumfilm, 2005) (19')</p> <p>18.05 / PAX Sziget a szárazföldön, 4. rész (dokumentumfilm) (30')</p> <p>19.20 / Petőfi rádió „Párizsi utcagyerek” – válogatás francia szanzonekból (40')</p> <p>20.05 / mtv Magyarország 1956 – A BBC jelenti (angol dokumentumfilm, 2006) (52')</p>	<p>14.00 / Duna Tv Az aradi Golgota (magyar dokumentumfilm, 2004) (32')</p> <p>20.30 / Filmmúzeum Pacsirta (magyar játékfilm) (110')</p> <p>20.35 / Kossuth rádió Londoni képeslap Mándy Iván novelláját Bán János olvassa fel (25')</p> <p>21.10 / PAX 100 éves a fásori evangélikus templom (dokumentumfilm) (92')</p> <p>21.40 / Duna II. Autonómia A császár parancsára (magyar játékfilm, 1956) (91')</p> <p>23.40 / mtv Bella Martha (német-olasz-osztrák-svájci film, 2001) (102')</p>	<p>9.40 / mtv Mindentudás Egyeteme (55')</p> <p>Szabó Miklós: Légiuralom-elmélet, légi fegyverkezés – a magyar királyi légierő az 1930-as években</p> <p>14.30 / Duna Tv A Bolyai – Emlékek egy egyetemről (magyar dokumentumfilm, 1999) (69')</p> <p>14.35 / mtv Magyarfutball – A 91. perc (dokumentumfilm, 2006) (79')</p> <p>19.00 / PAX Luther Omnibus (dokumentumfilm, 2005) (57')</p> <p>22.15 / Duna Tv Bin-Jip – Lopakodó lelkek (japán-koreai játékfilm, 2004) (88')</p>	<p>10.04 / Kossuth rádió Istentisztelet közvetítése a mosonmagyaróvári evangélikus templomból. Igét hirdet Kiss Miklós esperes. (56')</p> <p>10.25 / mtv Evangélikus ifjúsági műsor (10')</p> <p>11.30 / mtv Evangélikus templomok (30')</p> <p>12.05 / Duna Tv Élő egyház (26')</p> <p>16.05 / PAX Éld át! (koncertfilm) (53')</p> <p>19.35 / Filmmúzeum Rokonok (magyar játékfilm, 1954) (102')</p> <p>20.00 / m2 Étel, ital, férfi, nő (tajvani film, 1994) (119')</p>

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
EvÉlet on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőségi titkár: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olaszország: Győri Virág vez. szerk. (virag.gyori@lutheran.hu).
Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu).
Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu).
Tervező-szerkesztő: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu).
Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu).

Rovatvezetők: Bogdányi Gábor – EvElet on-line (gabor.bogdanyi@lutheran.hu), dr. Ecsedi Zsuzsanna – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio Oecumenica (peter.kende@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap ígéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Árusítja a kiadót a Magyar Posta Rt. (ÜLK)
INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1288; 20/824-5518, fax: 486-1229. Felelős kiadó: Kende K. Péter (peter.kende@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt.
Felelős vezető: Máthé Sándor vezérigazgató
E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2145 Ft, fél évre 4290 Ft, egy évre 8580 Ft, szomszédos országba egy évre 29 000 Ft (16 euró), egyéb külföldi országba egy évre 33 800 Ft (135 euró).

Csak a minden hónap 16-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő delutáni lapzárta kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdeteseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.